

Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırma ve İncelemeler III

Editörler

Neslihan COŞKUN KARADAĞ

Abdullah BALCIOĞULLARI

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da Bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-8299-38-0

Kitap Adı

Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırma ve İncelemeler III

Editörler

Neslihan COŞKUN KARADAĞ

ORCID iD: 0000-0003-0215-0486

Abdullah BALCIOĞULLARI

ORCID iD: 0000-0002-5462-5968

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

EDU029040

DOI

10.37609/akya.2103

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 30 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 2000’i aşkın yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan **“Bilimsel Araştırmalar Kitabı”** serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl Mart ve Eylül aylarında gerçekleşecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Keykubadiye Sarayı Tek Renk Sırlı Çinileri (2014-2019) Monochrome Tiles of Keykubadiye Palace (2014-2019).....1 <i>Anıl FİDAN</i> <i>Ezgi TEMEKOĞLU</i> <i>Yunus ASLAN</i> <i>Ayşenur TAŞDELEN</i>
Bölüm 2	Moda Rıza Paşa Karakolu ve Geçirdiği Değişikliklerin Dönemsel Değerlendirilmesi23 <i>Zeynep Emel EKİM</i>
Bölüm 3	Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi ve Yeniden Yapılanması Üzerine Bir İnceleme39 <i>Firdevs KOÇ BAYKARA</i> <i>Abdulkadir BAHARÇİÇEK</i>
Bölüm 4	Türkiye’de Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Türü Tercihlerinin Multinomial Lojistik Regresyon Modeli ile Araştırılması57 <i>Şebnem ZORLUTUNA</i> <i>Necati Alp ERİLLİ</i>
Bölüm 5	Paradokslar, Bileşenler ve İyi Örnekler Bağlamında Yeşil Lojistik73 <i>Kadir AKSAY</i> <i>Dilara ÜNÜVAR ÜNLÜOĞLU</i>
Bölüm 6	Pandeminin Bankacılık Sektöründe İstihdama Etkisi.....103 <i>Serkan DEMİREL</i>
Bölüm 7	COVID-19 Pandemisinde Perakende Sektörüne Etki Eden Değişim Faktörlerinin Bulanık Swara Yöntemi ile Değerlendirilmesi119 <i>Serdar YARLIKAŞ</i> <i>Sevim TÜRKEN</i>
Bölüm 8	Gastronomide Dumanlama Teknolojisi143 <i>Aysun GARGACI KINAY</i>
Bölüm 9	İklim Değişikliği Altında Gıda Pazarlaması: Gıda Kaynaklı Patojen ve Parazitler, Gıda Güvenilirliği149 <i>Hamdi AYYILDIZ</i> <i>Ömer BÜYÜKBAŞ</i>

Bölüm 10	Dış Politika Sürecine Etki Eden Parametreler.....	165
	<i>Sefer YILMAZ</i>	
Bölüm 11	Soğuk Savaş Sonrası Rusya'nın Büyük Güç Olma Mücadelesi.....	177
	<i>Mehmetali KASIM</i>	
Bölüm 12	Ekosozyalizm-Ekoanarşizm-Ekofeminizm.....	201
	<i>Mehmet DEĞİRMENCI</i>	
Bölüm 13	Bilişim Suçlarına Yönelik Hukuksal ve Etik Kabullenme: Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Değerlendirme	217
	<i>Türkey HENKOĞLU</i> <i>Halise ŞEREFOĞLU HENKOĞLU</i>	
Bölüm 14	LOG Yönetimi, Siem ve Soar.....	243
	<i>Nafiz ÜNLÜ</i>	
Bölüm 15	Değişen Gazetecilik Pratikleri: Hesaplamalı Gazetecilik.....	259
	<i>Sevda ÜNAL</i>	
Bölüm 16	Türkiye'de Sonuç Alınamayan Ulusal Sinema Kurma Çabaları: Lütfi Ö. Akad ve Metin Erksan Sineması.....	279
	<i>A. Tamer GÜLER</i>	
Bölüm 17	21. Yüzyılda Bruno Rizzi'yi Okumak	313
	<i>Songül DEMİREL DEĞİRMENCI</i>	
Bölüm 18	Metnin Çoğul Anlamlarına Duyarlı Bir Okuma Tarzı Olarak Yapısöküm Yöntemi.....	325
	<i>Konuralp KOZ</i> <i>Mehmet Sezai TÜRK</i>	

YAZARLAR

Prof. Dr. Abdulkadir BAHARÇİÇEK
İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, Siyaset ve Sosyal
Bilimler AD
ORCID iD: 0000-0001-5053-8069

Prof. Dr. Necati Alp ERİLLİ
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi
ve İdari Bilimler Fakültesi, İstatistik AD
ORCID iD: 0000-0001-6948-0880

Prof. Dr. Mehmet Sezai TÜRK
Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi,
İletişim Fakültesi Dekanı
ORCID iD: 0000-0003-3619-4241

Prof. Dr. Sefer YILMAZ
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Yönetim ve Organizasyon AD
ORCID iD: 0000-0001-8784-2777

Doç. Dr. Kadir AKSAY
Eskişehir Teknik Üniversitesi, Ulaştırma
MYO, Lojistik PR
ORCID iD: 0000-0003-4465-6506

Dr Öğr. Üyesi Serkan DEMİREL
İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi,
İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Uluslararası Ticaret ve Finansman PR
ORCID iD: 0000-0002-7285-1504

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Emel EKİM
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu,
Mimari Restorasyon PR
ORCID iD: 0000-0003-1710-8731.

Dr. Öğr. Üyesi Aysun GARGACI KINAY
Sinop Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği
ve Otelcilik Yüksekokulu, Gastronomi ve
Mutfak Sanatları AD
ORCID iD: 0000-0002-1984-2860

Dr. Öğr. Üyesi A. Tamer GÜLER
İstanbul Topkapı Üniversitesi İİSBF
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık PR
ORCID iD: 0000-0001-7839-882X

Dr. Öğr. Üyesi Türkay HENKOĞLU
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Söke İşletme Fakültesi, Yönetim Bilişim
Sistemleri AD
ORCID iD: 0000-0002-0567-5408

Dr. Öğr. Üyesi Mehmetali KASIM
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-2697-4650

Dr. Öğr. Üyesi Firdevs KOÇ BAYKARA
İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilimleri AD
ORCID iD: 0000-0003-4752-1842

Dr. Öğr. Üyesi Konuralp KOZ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, Gazetecilik AD
ORCID iD: 0000-0001-6969-8660

**Dr. Öğr. Üyesi Halise
ŞEREFOĞLU HENKOĞLU**
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Söke İşletme Fakültesi, Yönetim Bilişim
Sistemleri AD
ORCID iD: 0000-0001-6314-5547

Dr. Öğr. Üyesi Sevda ÜNAL
Çukurova Üniversitesi, İletişim
Fakültesi, Genel Gazetecilik AD
ORCID iD: 0000-0003-2754-4780

Dr. Öğr. Üyesi Nafiz ÜNLÜ
İstanbul Teknik Üniversitesi, Bilişim
Enstitüsü
ORCID iD: 0000-0002-2094-8080

Dr. Öğr. Üyesi Serdar YARLIKAŞ
Kocaeli Üniversitesi İşletme Fakültesi
İşletme Bölümü Sayısal Yöntemler AD
ORCID iD: 0000-0001-5087-955X

Dr. Öğr. Üyesi Şebnem ZORLUTUNA
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi
ve İdari Bilimler Fakültesi, Yöneylem
Araştırma AD
ORCID iD: 0000-0001-7683-3832

Öğr. Gör. Dr. Ömer BÜYÜKBAŞ
Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek
Yüksekokulu, Pazarlama PR
ORCID iD: 0000-0002-4415-3450

**Öğr. Gör. Dr. Songül DEMİREL
DEĞİRMENCİ**
Hitit Üniversitesi, Sungurlu MYO,
İşletme Yönetimi PR
ORCID iD: 0000-0003-0982-0796

**Öğr. Gör. Dr. Dilara ÜNÜVAR
ÜNLÜOĞLU**
Eskişehir Teknik Üniversitesi, Ulaştırma
MYO, Lojistik PR
ORCID iD: 0000-0002-2431-1490

Öğr. Gör. Hamdi AYYILDIZ
Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi, Kahramanmaraş Sağlık
Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi
Dokümantasyon ve Sekreterlik PR
ORCID iD: 0000-0001-6280-7182

Dr. Mehmet DEĞİRMENCİ
Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler
Programı
ORCID iD: 0000-0002-6949-4155

Doktora Öğrencisi Yunus ASLAN
Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Sanat Tarihi AD
ORCID iD: 0000-0002-7087-338X

Doktora Öğrencisi Anıl FİDAN
Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Sanat Tarihi AD
ORCID iD: 0000-0003-3923-7622

**Doktora Öğrencisi Ayşenur
TAŞDELEN**
Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Sanat Tarihi AD
ORCID iD: 0000-0003-2556-8201

**Doktora Öğrencisi Ezgi
TEMEKOĞLU**
Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Sanat Tarihi AD
ORCID iD: 0000-0001-6332-9098

Sevim TÜRKEN
Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü İşletme AD. İşletme Tezsiz
Yüksek Lisans Programı Mezunu
ORCID iD: 0000-0002-9691-7766

Bölüm 1

KEYKUBADIYE SARAYI TEK RENK SIRLI ÇİNİLERİ (2014-2019) MONOCHROME TILES OF KEYKUBADIYE PALACE (2014-2019)¹

Anıl FİDAN²

Ezgi TEMEKOĞLU³

Yunus ASLAN⁴

Ayşenur TAŞDELEN⁵

GİRİŞ

Kayseri’de Keykubad (Şeker) Gölü’nün doğusunda, Kayseri Şeker Fabrikası arazi sınırları içerisinde konumlanan Keykubadiye Sarayı, Anadolu Selçuklu devrinin en önemli saraylarından birisidir. Saray 1220’li yılların ortalarında I. Alaeddin Keykubad tarafından yaptırılmış olup, daha sonra 1243 yılı Köseadağ Savaşı sırasında yakılıp yıkılarak büyük bir tahribata uğramıştır. Günümüze sadece iki yapı kalıntısı (Dört Kemerli Yapı-Tonozlu Yapı) gelebilen sarayın keşfi 1953 yılında Zeki Oral tarafından yapılmıştır. Bu yapı kalıntıları çevresinde 1964, 1980 yıllarında sürekli olmayan kazılar gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında on günlük temizlik ve sondaj çalışmaları yapılmış, 2015 yılı itibari ile Prof. Dr. Ali Baş başkanlığında arkeolojik kazılara resmi olarak başlanmıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti’nin yönetim merkezlerinden biri olan Kayseri’deki Keykubadiye Sarayı şehrin merkezinden yaklaşık 10 km kadar uzaklıkta olup günümüzde Kayseri Şeker Fabrikası arazisi sınırları içerisinde yer almaktadır. Sarayın inşa tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte Anadolu Selçuklu sultanlarından I. Alaeddin Keykubad tarafından 1220’li yılların ortalarında (1224-

¹ Konu ile ilgili yardım ve önerileri için Kayseri Keykubadiye Sarayı Kazısı başkanı Prof. Dr. Ali Baş’a teşekkür ve minnetlerimizi sunarız. Ayrıca, 2015 yılından bu yana devam eden Kayseri Keykubadiye Sarayı kazılarında emeği geçen tüm kazı ekibine teşekkür ederiz

² Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi AD, anilfidan1994@gmail.com

³ Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi AD, tmkezezi@gmail.com

⁴ Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi AD, yunusaslan1881@gmail.com

⁵ Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi AD, aysenur2146@gmail.com

la kullanılmıştır. Bu kullanımların yanı sıra tekrar ederek kullanılan tek renkli yıldız formları ve çokgen çiniler, duvar yüzeylerindeki ana kompozisyon unsuru olarak öne çıkmaktadır. Daire formlu farklı boyutlardaki iki çini örneğinin Keykubadiye Sarayı bünyesindeki nadir kullanımı ise dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmayla, Kayseri Keykubadiye Sarayı 2014-2019 yılları aralığındaki kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan tek renk sırlı çinilerden form veren, renkleriyle veya hamur yapısıyla öne çıkan örnekler genel bir inceleme, karşılaştırma ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

KAYNAKLAR

- Arcasoy, Ateş. (1983). *Seramik teknolojisi*. İstanbul: Marmara, Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Aslanapa, Oktay. (1965). Kayseri'de Keykubadiye köşkleri kazısı (1964). *Türk Arkeoloji Dergisi XIII/1*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayını.
- Arık, Rüçhan. (2000). *Kubad Abad, Selçuklu saray ve çinileri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Arık, Rüçhan. (2007). Anadolu Selçuklu saraylarında çini. *Anadolu toprağının hazinesi çini, Selçuklu ve Beylikler Çağı çinileri*. İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları, 219-398.
- Baş, Ali. (2017; 23- 27). 2015 yılı Keykubadiye sarayı kazısı. 38. *Kazı Sonuçları Toplantısı*. Ankara: II, 63-78.
- Baş, A. (2017). Keykubadiye sarayı kazısı. *Arkhe*, İstanbul, 3, 34-37.
- Baş, A. & Dursun, Şükrü. (2017). Keykubadiye Sarayı 2014 yılı sondaj çalışması. XX. *Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri içinde* (s.87-105). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları.
- BAŞ, A., Dursun, Ş. & Özdemir, Yurdağül. (2017). Keykubadiye Sarayı sondaj çalışması çini buluntuları. *Uluslararası XVIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri içinde* (s.105-123). Aydın: Efeler Belediyesi Kültür Yayınları.
- BAŞ, A., Duran, R. Dursun, Ş. & Kayın, A. (2017). Keykubadiye Sarayı kazısı 2017 yılı buluntuları, *Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları. XXIII*, Trakya, 125-149.
- BAŞ, A., Duran, Remzi. & Dursun, Ş. (2018). 2016 yılı Keykubadiye Sarayı kazısı. 39. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, I, Bursa. 395-410.
- BAŞ, A., Duran, R. Dursun, Ş. & Kayın, A. (2019). 2017 yılı Keykubadiye Sarayı kazısı. 40. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, I, 103-126.
- Baş, A. (2019). Tarihi kaynaklar ve kazılar ışığında bir Selçuklu sarayı Keykubadiye. *USAD*. 10, 51-78.

- BAŞ, A., Duran, Remzi., Dursun, Ş., Dursun Necla., & Bağırılı Rasim (2020). 2018 yılı Keykubadiye Sarayı kazısı. *41. Kazı Sonuçları Toplantısı*. (s. 95-112). II, Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Baş, A. (2021). Keykubadiye Sarayı. *Selçuklu Dönemi saraylar ve köşkleri*, Konya: Selçuklu Belediyesi, 300-348.
- BAŞ, A., Duran, Remzi., Dursun, Ş. & Dursun Necla. (2021). Keykubadiye Sarayı Haç formlu çinileri. *24. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Kitabı* (s.162-181), Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınları.
- Bozer, Rüstem. (2007). Selçuklu Devri levha çinilerinde form, duvar kaplama tasarımlarına yönelik tespitler ve fırınlama sonrası yapılan bazı işlemler. (Rüçhan Arık & Oluş Arık (Ed.), *Anadolu toprağının hazinesi çini ve Selçuklu ve Beylikler Çağı çinileri* (s.191-207). İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları.
- Çeken, Muharrem. (2007). Selçuklu ve Beylikler Devri çinilerinde malzeme, teknik ve fırınlara dair bazı tespitler. (Rüçhan Arık & Oluş Arık (Ed.), *Anadolu toprağının hazinesi çini Selçuklu ve Beylikler Çağı çinileri* (s.13-23). İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları.
- Dursun, Ş. (2021). Keykubadiye Sarayı geometrik süslemeli sıraltı çinileri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 37, 639-675.
- İbni, Bibi. (1997). *El evamirü'l-ala'iye fil umuri'l-ala'iye* (C. I). (Mürsel Öztürk. Çev.), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karal, Nilüfer. (2012). Alara Kazısı çini buluntuları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kerimüddin Mahmud-i Aksarayî. (2000). *Müsâmeretü'l-ahbâr*. (Öztürk, M. Çev.) Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Oral, M. Zeki. (1953). Kayseri'de Keykubadiye Sarayları. *Belleten*, XVII/ (1953), 501-517

Bölüm 2

MODA RIZA PAŞA KARAKOLU VE GEÇİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLERİN DÖNEMSEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Zeynep Emel EKİM¹

GİRİŞ

Fetih sonrasında Devlet-i Aliyye’de, her müessesede olduğu gibi özellikle emniyet konusunda payitahtın asayişine büyük önem gösterilmiştir. İstanbul çeşitli bölgelere ayrılarak bu bölgeler Kapıkulu askerlerinin yetkisine verilmiştir. İstanbul’un güvenlik ve asayiş işleri Yeniçeri Ocağı ve Yeniçeri Ağası tarafından Tanzimat Dönemi’ne kadar sağlanmıştır. Ağanın emrinde ayrıca subaşı, asesbaşı, böcekbaşı, falakacı, salma çukadarı, tebdil kuloğlu çukadarı, cellat gibi görevliler bulunmuştur. (Özcan, 2002, s.1753) Sultan II. Mahmud tarafından Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması (17 Haziran 1826) ile Seraskerlik makamı kurularak, İstanbul’un asayiş bu makama devredilmiştir.

İstanbul’da askeri karakolların inşa edilmesi Sultan II. Mahmud döneminde Yeniçeri Ocağının kaldırılmasından sonraki süreçte gerçekleşmiştir. Polis teşkilatının 1845 yılında kurulmasıyla nüfusun yoğun olduğu bölgelerde ve bazı resmi yapıların yakınlarında polis karakolları yapılmaya başlanır. Önceden ahşaptan inşa edilen bu karakollar zamanla kagir olarak inşa edilmiştir. (Van, 2015, s.118)

Şehir ve kasabalarda bulundukları semtin güvenliğini sağlayan içinde asker veya zaptiye neferinin görev yaptığı binalara karakol denilmiştir. (Özcan, 2001, s.430) Mahalli karakollar ve askeri karakollar, nitelik ve büyüklük açısından farklılıklar gösterir. Bu karakolların alt grubunda nokta karakolları ve süvari karakolları bulunur. Mahallere dağıtılan nokta karakolları, ahşap malzeme ile küçük ve özensiz yapılmış karakollardır. Süvari karakolları ise adından da anlaşılacağı üzere şehrin denetimini sağlayan atlı polisler için yapılmış karakollardır. (Çiftçi, 2001, s.432) 1870 yılından sonra kent merkezi dışındaki alanlarda

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu, Mimari Restorasyon PR, zeecekim@fsm.edu.tr

Rıza Paşa Karakolu'nun ikinci dönemi Cibali Karakolu ile mimari anlamda plan ve detay benzerliği göstermektedir. Silme, söve gibi mimari elemanlar neo klasik üslupta inşa edilmiştir.

Gayrimenkul Eski Eser ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 19.06.1981 tarih ve 12853 sayılı genel kararı ile II. Grup eski eser olarak tescil edilen Rıza Paşa Karakol yapısının tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu bu makalede incelenmiştir. Karakolun iki dönemi tarihsel araştırma sonuçları ve belgeleriyle ortaya konmuştur. Karakol, çağdaşı olan diğer karakollar ile karşılaştırılmıştır. 19. yüzyılın sonunda inşa edilen askeri yapılarda olduğu gibi ihtiyaca karşılık Rıza Paşa Karakolu da tekrar inşa edilerek günümüze ulaşmıştır.

KAYNAKLAR

- Aşık M., Cevher H. & Camili H. (2009). *Tarihi karakollarımız ve binalarımız*, (2. Baskı). İstanbul: İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yayınları.
- Belge, M. (1994). *Mühürdar, düünden bugüne İstanbul ansiklopedisi*, 6, 18.
- Çiftçi, A. (1996). *Son dönem İstanbul karakolları Anadolu Yakası ve Büyükdere Topçu Karakolu*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çiftçi, A. (2001). Karakol binaları, *İslam Ansiklopedisi*, 24, 431-434.
- Çiftçi, A. (2004). *19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde askeri mimari ve İstanbul'da inşa edilen askeri yapılar*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul.
- Günergun, F. (2005). Mekteb-i Harbiye'de okutulan mimarlık ve inşaat bilgisi dersleri için 1870'li yıllarda yazılmış üç kitap. Ağır A., Mazlum D., Cephaneçigil G. (Eds.), *Afife Batur'a Armağan: Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları* içinde (151-163). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Kızılkayak, G. (2011). *Kadıköy Çeşmeleri-kaynaktan mahalleye ab-ı hayat*, İstanbul: Kadıköy Belediyesi Yayınları.
- Kurultay, A. (2011). *Maçka Karakolhanesi (İ.T.Ü. İşletme Fakültesi) Koruma Projesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul
- Özcan, A. (2001). Karakol, *İslam Ansiklopedisi*, 24: 430-431.
- Özcan, A. (2002). Osmanlı İstanbul'unda kolluk hizmetleri ve modern anlamda ilk karakol teşkilatının kurulması, *XIII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, 4-8 Ekim 1999, 3, 1753-1760.
- Ünver, M. (2016). Bir Tanzimat Dönemi paşasının biyografisini yazmak: Cihan Seraskeri Hasan Rıza Paşa. Furat A. H., Furat A. Z., Arı O. S., (Eds.), *İslam Telif Gelene-*

*ğinde Biyografi Yazıcılığı 11 -12 Kasım 2016 Sempozyum Tebliğleri içinde (205-222).
İstanbul: Sır ve Hikmet Yayınları.*

Van, N. (2015). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İstanbul'da güvenlik (1839-1918)*, Büyük İstanbul Tarihi, 3: 118-133.

İnternet kaynağı

Nek (Nadir Eserler Kütüphanesi). (01.03.2022 tarihinde <http://nek.istanbul.edu.tr> adresinden ulaşılmıştır)

<https://www.google.com/maps>. (erişim tarihi: 08.08.2022)

Arşiv Belgeleri

Başkanlık Osmanlı Arşivi

BOA, DH. EUM. THR_28/32

BOA, DH. ID_176/14

Bölüm 3

TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE YENİDEN YAPILANMASI ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Firdevs KOÇ BAYKARA²
Abdulkadir BAHARÇİÇEK³

TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE YEREL YÖNETİMLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Türk kamu yönetiminde yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi iki başlık altında ele alınmıştır. Tanzimat öncesi ve sonrası olmak üzere Osmanlı Devleti dönemi ve Cumhuriyet dönemi şeklinde ayrı dönemler halinde incelenmiştir.

Osmanlı Devleti’nde Yerel Yönetimler

Osmanlı Devleti’nde yerel yönetimler, demokrasi ve yerel yönetim amaçlanarak değil Tanzimat’ın bir ürünü olarak gündeme gelmiştir. Öncesinde, farklı şekillerdeki yerel yönetim örneklerine rastlamak mümkünse de Osmanlı Devleti’nde 1855 yılında İstanbul Şehremaneti ile belediye mekanizmasının temelleri atılmıştır. Merkezi anlayışa sahip siyasi mekanizmanın hızlı bir şekilde dönüşüm geçirmesi beklenemez. Bu anlayışın özellikleri ile ve pek çok kurumları ile Osmanlı merkezîyetçiliği Cumhuriyet’e (Görmez, 2000, s. 82-83) geçmiştir.

Tanzimat, Osmanlı Devleti’nin siyasal, sosyal ve hukuksal zeminlerde gerekli olan reformu kendi olanakları ile yapamamaları neticesinde batıya yönünü dönme doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Ülkede hem belediyeler hem de yerel yönetim birimleri Tanzimat ve Islahat hareketleri sürecinde Fransa örnek alı-

¹ Bu makale, “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Yerel Özerklik ve İdari Vesayet” başlığıyla, Prof. Dr. Abdulkadir Baharçicek danışmanlığında, Firdevs Koç tarafından 2015 yılında tamamlanmış olan doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilimleri AD, firdevs.kocbaykara@inonu.edu.tr

³ Prof. Dr., İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset ve Sosyal Bilimler AD, abdulkadir.baharcicek@inonu.edu.tr

KAYNAKLAR

- Annak, C. (2010). Mahalli idareler açısından idari vesayet müessesesine bir bakış. *Birlik*, 70, 30-35.
- Arıkboğa, E. (2012). Büyükşehir belediye modeli ve reform. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 1-32.
- Arslan, N. T. (2008). Yerelleşme, özerklik ve demokratikleşme açısından mahalli idareler hakkında bir değerlendirme. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32/2, 263-282.
- Arslan, N. T. (2005). İdari ve Mali Paylaşım Açısından Merkezi Yönetim Yerel Yönetim İlişkileri. *I. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 33, 189-208.
- Aslan, Z. (1989). *İdari denetim biçimleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü, İstanbul.
- Aydınlı, H. İ. (2003). 1980 sonrası Türk belediye sisteminde Türk belediye sisteminde yeni liberal ve desentralist eğilimler. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5/1, 73-86.
- Baharççek, A. (2013). 6360 Sayılı büyükşehir belediye yasası ile yerel yönetimler yapısında yapılan değişikliklerin Türkiye'nin demokratikleşme süreci üzerindeki etkileri. *KAYSEM-8 Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, Y.Bulut ve diğerleri (Der.), (223-229), Ankara: Pegem Akademi.
- Bayındır, M. S. (2007). *İdari denetim olarak idari vesayet*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara.
- Bilgiç, V. & Gül, K. (2010). Türkiye'de yerelleşme politikaları. viı kamu yönetimi forumu: *Küreselleşme Karşısında Kamu Yönetimi Bildiriler Kitabı*, (ss: 612-626) Kahramanmaraş,
- Bingöl, Y., Yazıcı E. & Büyükkakın, T. (2013). *İl sınırında büyükşehir belediye Modeli Kocaeli deneyimi*. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 38, Kocaeli.
- Cenikli, E. (2011). Türkiye'de mali yerelleşme anlayışına tarihsel bir bakış. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6/II, 1-14.
- Çağdaş, T. (2011). Türkiye'de Yerel Yönetimlerde İdari Özerklik. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, XXX/I, 391-416.
- Çelik, V., Çelik, F. & Usta, S. (2008). Yerel demokrasi ve yerel özerklik ilişkisi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1/2, 7-104.
- Çelikoğlu, E. & Alkış Ü. (2020), Rusya ile Türkiye'de yerel yönetimler ve reform, *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 1(2), 18-33.
- Çetin, S. (2009). Yerel yönetim birimi olarak Türkiye'de il özel idareleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 249-258.
- Çetinkaya, Ö. & Demirbaş, T. (2010). Belediye gelirlerinin analizi ve mali özerklik açısından değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, 53, 1-18.
- Çimen, A. (2011). Sorgulanması gereken bazı yerel yönetim mitleri. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 146, 27-31.

- Çukurçayır, M. A. (2009). *Küreselleşme ve Türkiye’de yerel yönetimler*. Türkiye Belediyeler Birliği, Ankara: Gökçe Ofset.
- Demir, H & Karakütük, M. (2003). Yerel yönetimler ve hizmette yerellik: Subsidiarite ilkesi. *Bilgi Dergisi*, 7/2, 65-77.
- Demirtaş, M. (2005). *Yerel yönetimlerin idari özerkliği ve idari vesayet*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Emini, F. T. (2009). Türkiye’de yerel yönetimler reformunun iç ve dış dinamikleri. *Celal Bayar Üniversitesi İİBF, Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16/2, 31- 48.
- Gençoğlu, M. (2011). 1864 ve 1871 vilayet nizamnamelerine göre osmanlı taşra idaresinde yeniden yapılanma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2/1, 29-50.
- Görmez, K. (2000). Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri. *G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi*, 4, 81-88.
- Görmez, K. (1997). *Yerel demokrasi ve Türkiye*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Göymen, K. (1983). *Türkiye’de yerel yönetimin yeniden yapılaşması*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, (49-63), 528, Ankara: A.Ü. S.B.F. ve Basın- Yayın Yüksek Okulu Basımevi.
- İzci, F. & Turan, M. (2013). Türkiye’de büyükşehir belediyesi sistemi ve 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi sisteminde meydana gelen değişimler: Van Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18/1, 117-152.
- Karaarslan, M. (2007). *Türkiye’de yerel yönetimler reformu bağlamında yerel yönetimlerin özerkliği ve denetimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karabulut, K., Polat, D. & Bakkal, H. (2007). Özel idarelerin il ekonomilerindeki yeri ve önemi üzerine bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21/2, 67-93.
- Keleş, R. (1995). Yerel demokrasi için yargı güvencesi. *SBF Dergisi*, 50/3-4, 251-256.
- Kırıışık, F. (2013). Kamu yönetiminin yeniden örgütlenmesi ve kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerellik İlkesi ve Türkiye’de uygulanabilirliği. A. Kubaş ve E. Albayrakoğlu (Ed.), *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Metinleri*, 5, 1-18.
- Koçak, Y. (2013). *Türkiye’de yerel yönetimler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Korkmaz, Z. (2009). *Yerel yönetimlerde özerklik ve idari vesayet denetimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Meriç, O. (1983). *Anayasalarda mahalli idarelerle ilgili ilkeler ve idari vesayet*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 528, (ss: 29-47), A.Ü. S.B.F. ve Basın- Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara.
- Muratoğlu, T. (2011). Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı ve Türk hukuku. *İÜHFİM*, LXIX/1-2, 737-776.
- Negiz, N. (2007). *Türkiye’de büyükşehir belediyelerde hizmet etkinliği ve eğitim ilişkisi: Alan Araştırması ve bir model önerisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Ökmen, M. & Parlak, B. (2013). *Kuram ve uygulamada yerel yönetimler –kavramlar, yaklaşımlar, yapılar ve mevzuat*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Ökmen, M. & Özer, B. (2013). Türkiye’de yerel yönetimler: yapısal-işlevsel görünüm, sorunlar ve arayışlar. *Türk Dünyasında Yerel Yönetimler*, (15-60), İstanbul: Türk Dünyası Belediyeler Birliği Yayını.
- Öner, Ş. & Yıldırım, U. (2002). 1963’den 2002’ye: kalkınma planlarında Türk yerel yönetimlerinin dönüşümü. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXXI/2, 239-278.
- Özel, M. (2010). Kamu yönetiminde kriz ve Türk yerel yönetimlerinde yeniden yapılanma. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3/1, 12-29.
- Özgür, H. & Yavuzçehre, P. S. (2016), Türkiye’nin büyükşehir belediyesi sistemi: 1982-2015, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 903-926.
- Sarıçiçek, E. (2010). *Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve son dönemlerde yapılan yetki devirleri’nin Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı (AYYÖŞ) açısından ele alınması*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Şahin, K. (2011). *Belediye hizmetleri ve hizmet kalitesine yönelik vatandaş memnuniyeti-nin ölçümü (Konya il örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Şengül, R. (2013). *Yerel yönetimler*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Şensoy, B. (2010). *Yerel özerklik ve yerel yönetimler üzerindeki idari vesayet*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. & Özer, M.A. (2008). *Mahalli idareler*. 2. Basım, Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Uzan, H.K. & Taş, İ.E. (2022), Türkiye’de 6360 Sayılı Yasa kapsamında yerel kalkınmanın incelenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(2), 317-338.
- Yayla, Y. (1984). *Anayasalarımızda Yönetim ilkeleri tevsi-i mezuniyet ve tefrik-i vezaif*. İstanbul Üniversitesi Yayın No: 3214, Siyasal Bilimler Fakültesi Yayın No: 15, İstanbul: Güryay Matbaası.

Bölüm 4

TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM TÜRÜ TERCİHLERİNİN MULTİNOMİNAL LOJİSTİK REGRESYON MODELİ İLE ARAŞTIRILMASI

Şebnem ZORLUTUNA¹

Necati Alp ERİLLİ²

GİRİŞ

Eğitim, doğum ile başlayan ve ömür boyu devam eden bir süreçtir. En genel tanımı ile eğitim, bireylerin davranışlarında değişiklik meydana getirme sürecidir (Özer & Atik, 2015). Bu süreçte Harvey ve Green'in dönüşümsel kalite anlayışı gereği eğitimin bireylerde değişim meydana getirerek onları her açıdan güçlendirmesi beklenmektedir (Harvey & Green, 1993). Geçmişten günümüze, okulların sınıf ortamında ders vermesi, öğrencilerin dinlemesi, not alması, soru sorması ve bu soruları yanıtlaması geleneksel akademik eğitimin alışlagelmiş halidir (O'Malley & McCraw, 1999). Ancak eğitimin sürekli gelişen canlı bir süreç olması ve insan hayatında önemli bir yeri olması eğitimi insanı etkileyen her türlü alandan etkilenir hale getirmektedir. Bu bakımdan hayatımızı her yönüyle etkileyen teknoloji ile birlikte bireyler teknolojik araçlarla sürekli yeni bilgilerle karşılaşmaktadır (Arı, 2010). Günümüzde iletişim teknolojilerinin gelişmesi toplumsal yaşamın her alanında ve tabi ki eğitim alanında da etkili olmuştur. İletişim teknolojileri öğrenme ortamlarına esneklik kazandıran bir özelliğe sahiptir (Göktaş & ark., 2008).

Bilgi ve iletişim alanındaki teknolojik gelişmeler, okul ve sınıf gibi fiziksel ortamlara bağımlı olmayan eğitim sistemlerini mümkün kılmıştır. Bu sistemlerden biri de uzaktan eğitim sistemidir (Tuncer & Taşpınar, 2008). Uzaktan eğitim, öğrencilerin herhangi bir ortamdan sosyal, eğitimsel veya iş dinamiklerine uygulanabilecek bilgilere ulaşmasını sağlar (Ball & Crook, 1997). Uzaktan eğitim başta okullar ve diğer bütün kuruluşlara, eğitim sistemindeki yüksek ma-

¹ Dr., Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yöneylem Araştırma AD, szorlutuna@cumhuriyet.edu.tr

² Prof. Dr. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İstatistik AD, aerilli@cumhuriyet.edu.tr

ders takip eden öğrencilerin, hiç ders takibi yapmayan öğrencilere göre uzaktan eğitimi tercih etmeme olasılıklarını %65 düşürdüğü görülmektedir.

Öğrencilerin kişisel farklılıklarından ve demografik özelliklerinden kaynaklanan eğitim türü tercihlerinde bazı değişkenler değiştirilebilir özelliktedir. Her iki eğitim türünde de bunlar göz önünde bulundurularak eğitimin kalitesi artırılabilir. Özellikle öğrencinin ikamet ettiği yere göre eğitim türü tercihi uzaktan eğitime erişimde yaşanan sıkıntılardan kaynaklı olabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Aldric, John H. & Nelson, Forrest D. (1984). *Linear probability, logit and probit models*, U.S.A : Sage Publications,.
- Allison P. (1999). *Logistic regression using the SAS system: theory and application*. SAS Publishing.
- Alpar, R. (2017). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Arı, M. (2010). İnternet tabanlı uzaktan eğitim teknolojilerinde wimax esnekliği. (http://www.emo.org.tr/ekler/f9b5ec26abebe62_ek.pdf sayfasından ulaşılmıştır.)
- Ball, J., & Crook, B. (1997). Managing change through distance learning. *Community College Journal of Research and Practice*, 21(1), 13-22.
- Demir, E. (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39.
- Göktaş, Y., Yıldırım, Z., & Yıldırım, S. (2008). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim fakültelerindeki durumu: Dekanların görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(149), 30-50.
- Harvey, L., ve Green, D. (1993). Defining quality. *Assesment and Evaluation in Higher Education*, 18(1), 9-26.
- Huss, J. A., Sela, O., ve Eastep, S. (2015). A case study of online instructors and their quest for greater interactivity in their courses: overcoming the distance in distance education. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(4).
- Hosmer, D. W., Lemeshow, S. (2000). *Applied logistic regression*. John Wiley & Sons.
- Özer, N., & Atik, S. (2015). Eğitim bilimine giriş. Celal Tayyar Uğurlu (Edt.), Eğitimin Temel Kavramları, Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- O'Malley J. & McCraw H., (1999). Students perceptions of distance learning, online learning, and the traditional classroom. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 2(4), 1-10.
- Tuncer, M. & Taşpınar, M. (2008). Sanal ortamda eğitim ve öğretimin geleceği ve olası sorunlar, *Sosyal Bilimler Dergisi*, X (1),125-144.
- Karaca, İ., Karaca, N., Karamustafaoğlu, N., & Özcan, M. (2021). Öğretmenlerin uzaktan eğitimin yararına ilişkin algılarının incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 209-224.

- Kaysi, F. (2020). Covid-19 Salgını sürecinde Türkiye’de gerçekleştirilen uzaktan eğitimin değerlendirilmesi. 5th International Scientific Research Congress (IBAD - 2020) Bildiriler. (<https://www.researchgate.net/publication/344418456> adresinden ulaşılmıştır.)
- Kırık, A. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 7394.
- Liao, T.F. (1994). Interpreting probability models. logit, probit and other generalized linear models. *Quantitative Applications in the Social Sciences*. Sage Publications.
- Menard, S. (1995). *Applied logistic regression analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Odabaş, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi bölümleri. *Eprints in Library and Information Science*, 17(1).
- Özdi, İ. (1986). *Uluslararası uzaktan öğretimin evrensel çerçevesi ve türk eğitim sisteminde uzaktan öğretimin yeri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Tuncer, M. ve Bahadır, F. (2017). Uzaktan eğitim programlarının bu programlarda öğrenim gören öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Journal of Educational Reflections*, 1(2), 29-38.
- Yıldız, R. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel.
- Zorlutuna, Ş., & Erilli, N. A. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime yaklaşımları. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5 (Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi: Krizler, Belirsizlikler ve Arayışlar Özel Sayısı), 31-53.

Bölüm 5

PARADOKSLAR, BİLEŞENLER VE İYİ ÖRNEKLER BAĞLAMINDA YEŞİL LOJİSTİK

Kadir AKSAY¹

Dilara ÜNÜVAR ÜNLÜOĞLU²

GİRİŞ

Son yıllarda insan ihtiyaçlarındaki yoğun artışı karşılamaya yönelik çabalar, Dünyanın sınırlı kaynaklarının hızla azalması nedeniyle sürdürülebilirlik anlayışı çerçevesinde iş yapmayı zorunlu kılmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik sosyal, politik ve ekonomik talepler, kuruluşları tedarik zincirlerinin çevre üzerindeki etkisini azaltmaya ve sürdürülebilir ulaşım ve tedarik zinciri stratejileri geliştirmeye zorlamaktadır (Hoesse, 2013). Doğal kaynakların artan oranda kullanımı, sürdürülebilirlik sorunsalını yanıtlamayı gerekli kılmakta ve gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir dünya bırakılması düşüncesi giderek güçlenmektedir. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (1987) sürdürülebilir kalkınmayı, “bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir dünyayı onlara bırakabilmek” olarak tanımlamıştır. Bu noktada özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülke yasalarının, uluslararası birliklerin teşvik ve yaptırımlarıyla birlikte çevreye negatif etki bırakan işletmelere yönelik kısıtlayıcı ve caydırıcı önemleri arttığına, çevreye duyarlı üretim yapan işletme sayısının artış gösterdiğine şahit olmaktadır.

Türkiye açısından petrolde ve doğalgazda ithalata bağımlılık oranı sırasıyla %92 ve %99’dur. Toplam olarak enerjide ise yaklaşık %75 olduğu tahmin edilmektedir. Bu noktada AB ortalamasının ise %55 olduğunu belirtmek gerekir (Eurostat, 2019). Türkiye’nin enerjide dışa bağımlılığının düşürülerek daha rekabetçi bir duruma gelmesi yine fosil kaynaklı -yenilenemez- enerji kaynaklarının kullanımını azaltıp, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına geçmekle mümkün

¹ Doç. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi, Ulaştırma MYO, Lojistik PR, kadiraksay@eskisehir.edu.tr

² Öğr. Gör. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi, Ulaştırma MYO, Lojistik PR, dilaraunuvarunluoglu@eskisehir.edu.tr

yönelik altyapı yatırımlarına hız vermelidir. Örneğin, CO² emisyonu oranlarını önemli ölçüde azaltan elektrikli trenler ile yük taşıma yaygınlaştırılmalı, kara-yolu taşımacılığının sınırlandırıldığı intermodal taşımacılığın oranı artmalıdır.

Tüm işletmelerin -finansal gücü hangi düzeyde olursa olsun- sürdürülebilirlik ve yeşil lojistik adına yapabileceği çok şey vardır. Bunların başında gelen faaliyetler enerji kullanımının azaltılması ve etkin geri atık yönetimidir. Finansal gücü yerinde olan işletmeler çevreye duyarlı yeni teknoloji ve sistemler kullanmalı, diğer işletmeler ise çeşitli teşvik, hibe ve kredilerle teknolojik ve dijital dönüşüm için desteklenmelidir. Geri dönüşüm bağlamında kullanım ömrü bitmiş ürün ve malzemelerin yeniden değerlendirilmesi ve bertarafı işletmeler tarafından titizlikle ele alınmalıdır. Kaynakların sürdürülebilirliği noktasında önemli bir konuda ambalajlamadır. Bu konuda bilinç düzeyinin yükseltilmesi için toplumun eğitilmesi çok önemli bir konudur. İşletmelerin minimum çevresel etkiye sahip ambalaj çözümlerinin tedarik edilmesi, geliştirilmesi ve kullanılması dolayısıyla sürdürülebilir ambalajlama uygulamaları yürütmesi önemlidir.

KAYNAKLAR

- “Arkas Yeşilleniyor” (2013) (17.08.2022 tarihinde <https://www.utikad.org.tr/Detay/Sektor-Haberleri/11412/arkas-yesilleniyor> adresinden ulaşılmıştır)
- “How dependent is your country on oil imports?” (2019) (24.05.2022 tarihinde <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190828-1> adresinden ulaşılmıştır)
- “Introducing Gogreen” , (13.06.2022 tarihinde <https://dhlguide.co.uk/sustainability/gogreen/> adresinden ulaşılmıştır)
- “Netlog Yurtiçi Dağıtım ve Nakliye Operasyonları Başkanı Uygur Uşar; “Yeşil Lojistiği Sonuna Kadar Destekliyoruz” Kaynak: Netlog Yurtiçi Dağıtım ve Nakliye Operasyonları Başkanı Uygur Uşar; “Yeşil Lojistiği Sonuna Kadar Destekliyoruz”” (19.08.2022 tarihinde <https://www.kargohaber.com/netlog-yurtici-dagitim-ve-nakliye-operasyonlari-baskani-uygar-usar-yesil-lojistigi-son-5419h.htm> adresinden ulaşılmıştır)
- “Parsiyel Taşımacılık Nedir?” (17.08.2022 tarihinde <https://www.yolda.com/blog/parsiyel-tasimacilik-nedir/> adresinden ulaşılmıştır)
- “Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future” (20.05.2022 tarihinde <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> adresinden ulaşılmıştır)
- “Yeşil Lojistik” (18.08.2022 tarihinde <https://www.ekol.com/tr/lojistik/yesil-lojistik/> adresinden ulaşılmıştır)

- Akandere, G. (2021). Dijitalleşme düzeyi ve yeşil lojistik uygulamaların lojistik performansa etkisi . *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11 (4), 1979-2000. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1022778>
- Akunal, E. O., & Zengin, E. (2017). Green logistics practices in Turkey. *Pressacademia*, 4(2), 116–124. <https://doi.org/10.17261/pressacademia.2017.456>
- Bajdor, P. (2012). Comparison between sustainable development concept and green logistics – The Literature Review. *Polish Journal of Management Studies*, 5, 236–244.
- Baki, B. (2004). Lojistik yönetimi ve lojistik sektör analizi. Trabzon: Lega Kitabevi,
- Birleşmiş Milletler Türkiye, “Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları çalışmaları-mız” (15.05.2022 tarihinde <https://turkiye.un.org/tr/sdgs#:~:text=de%20HERKESE%20ANLATIN.,Türkiye%20Sürdürülebilir%20Kalkınma%20Amaçları,adil%20paylaşımı%20ve%20barışı%20hedefliyor> adresinden ulaşılmıştır)
- Bolat, H.B., Bayraktar, D., Öztürk, M., Turan, N., (2011). “İstanbul Teknik Üniversitesi, Yeşil Lojistik Zincirinde Araç Rotalama Problemi İçin Bir Model Önerisi”, XI. Üretim Araştırmaları Sempozyumu.
- Carter, C.R., Jennings, M.M. (2004). Logistics social responsibility: an integrative framework. *Journal of Business Logistics*. 23, 145–180.
- Chunguang, Q., Xiaojuan, C., Kexi, W., & Pan, P. (2008). Research on green logistics and sustainable development. *Proceedings of the International Conference on Information Management* *Proceedings of the International Conference on Information Management, Innovation Management and Industrial Engineering, ICIII 2008*, 3, 162–165. <https://doi.org/10.1109/ICIII.2008.114>
- Ciliberti, F., Pontrandolfo, P., Scozzi, B.,(2008). Logistic ssocial responsibility: standard adoption and practices in Italian companies. *International Journal of Production Economics*.113,88–106.
- Cullinane, S. (2014). Greening logistics: sustainable best practices. Report for Sestran. https://sestran.gov.uk/wpcontent/uploads/2017/01/action_4_task_2_sustainable_best_practices_final.pdf
- Çamlıca, Z., & Akar, G. S. (2014). Lojistik SektörünSürdürülebilirlik Uygulamaları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 11, 110–119. <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=8c663569-2a14-4b51-8559-91f8055e2b64@sessionmgr4005&vid=1&hid=4108>
- Dmitriev, A., & Plastunyak, I. (2020). Digital platforms for managing transport and logistics systems in the context of sustainable development. *E3S Web of Conferences*, 208. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202020801007>
- Dünya Bankası (2018). Lojistik Performans Endeksi, (30.05.2022 tarihinde <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29971/LPI2018.pdf> adresinden ulaşılmıştır)
- Dzwigol, H., Trushkina, N., & Kwilinski, A. (2021). Green Logistics as a Sustainable Development Concept of Logistics Systems in a Circular Economy. *Proceedings of the 37th International Business Information Management Association (IBIMA)*, 30-31 May, Cordoba, Spain, ISBN: 978-0-9998551-6-4, ISSN: 2767-9640

- El Berishy, N., Rügge, I., & Scholz-Reiter, B. (2013). The interrelation between sustainability and green logistics. In *IFAC Proceedings Volumes (IFAC-PapersOnline)* (Vol. 6, Issue PART 1). IFAC. <https://doi.org/10.3182/20130911-3-BR-3021.00067>
- Esposito, E., & Passaro, R. (2013). Purchasing and Supply Management in a Changing World. *Journal of Purchasing and Supply Management*, 19(3), 119–121. <https://doi.org/10.1016/j.pursup.2013.07.002>
- Hahn, W. A. and Knoke, T. (2010). Sustainable development and sustainable forestry: analogies, differences, and the role of flexibility. *European Journal of Forest Research*. 129. 787-801
- Heying, A., & Sanzero, W. (2009). A case study of Wal-Mart's "green" supply chain management. Retrieved April, 5, 2012.
- Ho, C. T. B., & Lin, W. C. (2010). Measuring the service quality of internet banking: scale development and validation. *European Business Review*. 22, 5-24. <https://doi.org/10.1108/09555341011008981>
- Hoek, R. I.V. (1999). From reversed logistics to green supply chains. *Supply Chain Management*. 4(3):129-134
- İncaz, Serap (2015), Lojistik ve sürdürülebilirlik bağlamında yeni yaklaşımlar, *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 150-151.
- Jedliński, M. (2014). The position of green logistics in sustainable development of a smart green city. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 151, 102–111. 10.1016/j.sbspro.2014.10.011
- Jeon, C. M. & Amekudzi, A. (2005). Addressing sustainability in transportation systems: definitions, indicators, and metrics. *Journal of Infrastructure Systems* 11(1), 31-50. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)1076-0342\(2005\)11:1\(31\)](https://doi.org/10.1061/(ASCE)1076-0342(2005)11:1(31))
- Jothi Basu, R., Bai, R., & Palaniappan, P. L. K. (2015). A strategic approach to improve sustainability in transportation service procurement. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 74, 152–168. <https://doi.org/10.1016/j.tre.2014.10.015>
- Karagülle, A. Ö. (2012). Green business for sustainable development and competitiveness: an overview of Turkish logistics industry. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 41, 456–460. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.04.055>
- Koçak, R. D. (2020), Lojistiğin tarihsel gelişimi: askeri gereksinimden işletme lojistiğine ve tedarik zinciri yönetimine evrilme süreci, *Journal of Yasar University*, 15(58), 246-258. <https://doi.org/10.19168/jyasar.647095>
- Korucuk, S., & Mert, F.: 2017 Yeşil lojistik uygulamaları ptt örneği, *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(12), 865-879.
- Lambert, D. M., & Stock, J. R. (1981). Strategic planning for physical distribution. *Journal of Business Logistics*, 3(2), 26-46.
- Large, R. O., Kramer, N., & Hartmann, R. K. (2013). Procurement of logistics services and sustainable development in Europe: Fields of activity and empirical results. *Journal of Purchasing and Supply Management*, 19(3), 122–133. <https://doi.org/10.1016/j.pursup.2013.05.002>

- Lee, S.Y. & Klassen, R. D. (2008). Drivers and Enablers That Foster Environmental Management Capabilities in Small- and Medium- Sized Suppliers in Supply Chains, *Production and Operations Management Society*, 17(6), 573-586.
- Lin, C.Y. & Ho, Y.H. (2010). Determinants of green practice adoption for logistics companies in China, *Journal of Business Ethics*, 98, 67-83.
- Nguyen, H. P. (2020). Sustainable development of logistics in vietnam in the period 2020-2025. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 11(3), 665-682.
- Nylund, S. (2012). Reverse Logistics and Green logistics: A comparison between Wärtsilä and IKEA. Vaasan Ammattikorkeakoulu University of Applied Sciences Thesis.
- OECD (2002), Policy Instruments for Achieving Environmentally Sustainable Transport, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264176249-en>.
- Ok, Ş. (2016). *Lojistik Faaliyetlerin Faaliyet Tabanlı Maliyetleme Yöntemine Göre Hesaplanması: Bir Sanayi İşletmesi Model Önerisi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde.
- Özdoğan, S. (2016). *Lojistik Yönetimi ve Lojistik Köyleri*, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- Ping, L. (2009). Strategy of green logistics and sustainable development. *2009 International Conference on Information Management, Innovation Management and Industrial Engineering*, 1, 339-342. <https://doi.org/10.1109/ICIII.2009.89>
- Prause, G. (2014). Sustainable development of logistics clusters in green transport corridors. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 4(1), 59-68. [http://dx.doi.org/10.9770/jssi.2014.4.1\(5\)](http://dx.doi.org/10.9770/jssi.2014.4.1(5))
- Ramanathan, R., & Yunfeng, J.: 2009 "Incorporating Cost and Environmental Factors in Quality Function Deployment Using Data Envelopment Analysis", *Omega*, 37(3), 711-723.
- Rassafi, A. A., & Vaziri, M. (2005). Sustainable transport indicators: definition and integration. *International Journal of Environmental Science & Technology*, 2(1), 83-96.
- Rodrigue, J. P., Slack, B., & Comtois, C. (2013). Green Supply Chain Management. The Sage Handbook of Transport Studies. Sage, 427-438.
- Rodrigue, J.P., Slack, B. & Claude, C.(2001),Green Logistics, In Handbook of Logistics and Supply-Chain Management. (Eds. A. M. Brewer, K. J. Button and D. A. Hensher) 339-350.
- Rogers, D.S. & Tibben-Lembke, R., (2001). An examination of reverse logistics practices. *Journal of Business Logistics*, 22(2),129-147.
- Rogers, S. & Tibben-Lembke R. (1998). Reverse Logistics Executive Council, USA.
- Saroja, R., (2014). Green logistics & its significance in modern day systems, *International Review of Applied Engineering Research*, 4 (1), 89-92.
- Sbihi A. & Eglese R., 2007. Combinatorial optimization and green logistics. *Annals of Operations Research*, 175(1),159-175.
- Seroka-Stolka, O. (2014). The Development of Green Logistics for Implementation Sustainable Development Strategy in Companies. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 151, 302-309. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.10.028>

- Stock, J.R (1998), *Development and Implementation of Reverse Logistics Programs*, Council of Logistics Management, Oak Brook, IL
- Summak, M. E. (2018), Kurumsal sosyal sorumluluk algısının tüketici davranışıyla etkileşimi, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2).
- Sustainable Packaging Coalition (2005). Definition of sustainable packaging. (20.07.2022 tarihinde <http://www.sustainablepackaging.org/content/?type=5&id=definition-of-sustainable-packaging> adresinden ulaşılmıştır)
- Tan, K., Ahmed M.D., & Sundaram, D. (2009). *Sustainable warehouse management*. In Proceedings of the International Workshop on Enterprises & Organizational Modeling and Simulation (EOMAS), edited by Joseph Barjis, Johann Kinghorn, and Srinivas Ramaswamy, 1–15. Amsterdam: ACM.
- Tanrıverdi, K. (2018), *Yeşil lojistik yönetimi uygulamalarının çevresel performansla olan ilişkisi üzerine bir araştırma*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tekeli, İ. (2001). *Sürdürülebilirlik kavramı üzerine irdelemeler*, Ankara: Mülkiyeler Birliği Yayınları.
- Ticaret Bakanlığı, Yeşil Mutabakat Eylem Planı 2021, (15.05.2022 tarihinde <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%C5%9E%C4%B0L.pdf> adresinden ulaşılmıştır)
- Üstünbaş, N. N. (2018). *Marmara bölgesindeki lojistik firmaların yeşil lojistik uygulamaları*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Wichaisri, S., & Sopadang, A. (2014). Sustainable logistics system: A framework and case study. *IEEE International Conference on Industrial Engineering and Engineering Management*, November, 1017–1021. <https://doi.org/10.1109/IEEM.2013.6962564>
- Yangınlar, G. & Sarı, K. (2017), İşletmeleri yeşil lojistik uygulamalarına zorlayan sebepler üzerine bir araştırma, *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 6 (1).
- Yelkenkaya G. Y. (2018) Samsun lojistik merkezinin swot analizi. (25.07.2022 tarihinde <https://hizmetix.com.tr/lojistik/samsun-lojistik-merkezi-swot-analizi/1749> adresinden ulaşılmıştır)
- Zhang, G., & Zhao, Z. (2012). Green Packaging Management of Logistics Enterprises. *Physics Procedia*, 24, 900–905. <https://doi.org/10.1016/j.phpro.2012.02.135>
- Zhang, J., & Zheng, L. (2010). Research on the building of green logistics system and the development strategy in Jilin Province. *ICLEM 2010: Logistics for Sustained Economic Development - Infrastructure, Information, Integration - Proceedings of the 2010 International Conference of Logistics Engineering and Management*, 387, 288–293. [https://doi.org/10.1061/41139\(387\)42](https://doi.org/10.1061/41139(387)42)
- Zhang, Y., Thompson, R. G., Bao, X., & Jiang, Y. (2014). Analyzing the Promoting Factors for Adopting Green Logistics Practices: A Case Study of Road Freight Industry in Nanjing, China. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 125, 432–444. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1486>

Bölüm 6

PANDEMİNİN BANKACILIK SEKTÖRÜNDE İSTİHDAMA ETKİSİ

Serkan DEMİREL¹

GİRİŞ

Covid-19 salgını ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Vuhan kentinde başlamıştır. Salgın dünyayı etkisi altına alarak Mart 2020'de ciddi bir ekonomik krize neden olmuştur. Virüs salgını erken aşamada Asya ülkelerine yayılırken kısa sürede Avrupa'yı ve diğer ülkeleri de etkisi altına almıştır. Yakın tarihte dünya ekonomisi ilk kez böylesine evrensel, yüksek etkili bir sağlık kriziyle karşı karşıya kalmıştır. Bu anamda virüsün yakın temas yoluyla bulaşma riskinin yüksek olması, alınan aşırı önlemlerin kapsamını genişletmiştir. Çalışan ve müşteri ilişkilerinin yüksek olduğu sektörlerde kısıtlamalar getirilmiş veya faaliyetlerin tamamen durdurulmasına yönelik tedbirler alınmıştır. Öyle ki; salgının güçlü ilk dalgasının yaşandığı Mart-Haziran 2020 arasındaki dönemde sanayi ve hizmet sektörü faaliyetleri tamamen durma noktasına gelmiştir.

Diğer yandan gıda üretimi sektörü dışında birçok sektör faaliyetlerini durdurmuş veya optimum kapasitenin altında faaliyetlerine devam etmiştir. Bu süreçte otomotiv, inşaat, otel ve konaklama, içecek ve bankacılık sektörleri krizden en fazla etkilenen sektörler arasında yer almıştır. Bankacılık sektöründe ileri teknolojiler kullanılsa da müşterilerle birebir kişisel ilişkiler geliştirmeye dayalı bir sektördür.

Günümüzde bankalar ulusal ve uluslararası kapsamda ekonomik ve ticari faaliyetlerde etkin bir rol oynamaktadır. Toplumun neredeyse tamamını kapsayan çok farklı seçenekler ile müşterilerine hizmet veren bankalar (İbiş Çatıkkaş & Çoban Çelikdemir, 2018) finansal sistem içerisinde fon transferine aracılık eden en önemli kurumların başında gelmektedir (Arabacı & Yücel, 2020). Türk bankacılık sektörünün genel yapısı ve özellikleri dikkate alındığında, Türkiye'de finansal aracı olarak bankaların diğer aracı kurumlara oranla daha etkin ko-

¹ Dr Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman PR, sdemirel@gelisim.edu.tr

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, M. (2020). Covid-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisine Etkilerinin Makro-ekonomik Analizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 191-221.
- Akça, M., & Tepe Küçükoğlu, M. (2020). COVID-19 ve İş Yaşamına Etkileri: Evden Çalışma. *Uluslararası Yönetim Eğitim ve Ekonomik Perspektifler Dergisi*, 8(1), 71-81.
- Arabacı, H. & Yücel, D. (2020). COVID-19 Pandemisinin Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkisi. *Social Sciences Research Journal*, 9(3), 196-208
- Ayaydın, H. (2015). Türk Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi Üzerine Teorik bir Bakış, S. Durmuş, H. Ayaydın (Ed.), *Bankacılık sistemi: finansal araçlar, riskler ve krizler içinde* (59-80 ss), Bursa: Ekin.
- Balcı, Y., & Çetin, G. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinin Türkiye’de İstihdama Etkileri ve Kamu Açısından Alınması Gereken Tedbirler” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 40-58.
- BDDK, (15.12 2021 tarihinde www.bddk.org.tr adresinden ulaşılmıştır).
- Çakan, C.D. (2021). Covid-19’un Türk Bankacılık Sektörüne Etkisi, Münyas. *Verilerle pandemi sürecinde Türkiye*, 215-240.
- Ersoy H., Gürbüz, A. & Erdoğan M. (2020). Covid-19’un bankacılık ve finans sektörü üzerine etkileri, alınabilecek önlemler”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*, (19)37, 146-173.
- İbiş, C., Çatıkkaş, Ö. & Çoban Çelikdemir, N. (2018). *Banka Muhasebesi: İlkeler ve Uygulamalar*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği
- Koparan, E. & Bekalp, B. (2020). İzolasyon Sürecinde İletişim ve Üretim Süreçleri: Kadınların Home Office Dolayımı Mesai ve İş Yükü Dönüşümü. *Moment Dergi*, 7(2),149
- Koç, P., Şahpaz, K. İ., Kalaycı, R., & İnce, T. (2021). *Covid-19 Salgınının Türk Bankacılık Sektörü Üzerindeki Etkilerinin Analizi*, Ankara: İksad Yayınevi.
- Serinikli, N. (2021). Covid-19 Salgın Sürecinde Örgütsel Değişim: Uzaktan/ Evden Çalışma Modeli. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 277-288.
- Tuna, K. (2021). Covid-19 Pandemisinin Türkiye’de Bankacılık Sektörü İstihdamı Üzerine Etkileri. *İstanbul İktisat Dergisi*, 71(1), 191-230.
- Türkiye Bankalar Birliği (TBB), *Banka, Çalışan ve Şube Bilgileri*, (15.12 2021 tarihinde www.tbb.org.tr adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2021. (10.01.2022 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr> adresinden ulaşılmıştır).
- Yılmaz E.G. (2019). The Financial and Non-financial Contribution Of Banking Sector On Foreign Trade Of Countries: Cointegration Analysis And Teb Business Case. *Journal of Business Economics and Finance*. 8(4), 247-258.
- World Health Organization. (2020). Considerations for publica health and social measures in the workplace in the context of COVID-19: Annex to Considerations in

adjusting public health and social measures in the context of COVID-19. (15.12 2021 tarihinde https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/33050/WHO-2019-nCoV_Adjusting_PH_measures-Workplaces-2020.1_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden ulaşılmıştır).

Bölüm 7

COVID-19 PANDEMİSİNDE PERAKENDE SEKTÖRÜNE ETKİ EDEN DEĞİŞİM FAKTÖRLERİNİN BULANIK SWARA YÖNTEMİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Serdar YARLIKAŞ¹

Sevim TÜRKEN²

GİRİŞ

Salgınlar mahiyeti gereği antik çağlardan itibaren günümüze kadar büyük yıkıcı olay ve olgulara sebebiyet vermesinin yanı sıra bugün de sosyo-ekonomik düzeye fark etmeksizin her kesimi tehdit etmekte olup, salgına karşı her bir cepheden gereken mücadele halen devam etmektedir. Günümüzde insanlığı meşgul eden ve zorlayan Covid-19'a karşı aşılama çalışmalarında büyük ilerlemeler kaydedilmesine rağmen farklı varyasyonların gündeme gelmesi, gelecekte de salgınların devam edeceğinin en büyük göstergesidir.

Salgın hastalıkları ifade etmek üzere kullanılan “pandemi” sözcüğünün Türkçe karşılığı “salgın hastalık” ya da “salgın” olarak kullanılmaktadır. Bir hastalığın pandemi olarak nitelenebilmesinde coğrafi kriterler temel koşul olarak kabul edilmekte olup genellikle bir kıtaya yayılan, kontrolden çıkan, yayılması engellenemeyen ya da çok hızlı yayılan hastalıklar için pandemi nitelemesi yapılmaktadır (Sezen, 2009).

Bu çalışmada, COVID-19 Pandemisinin sektörel olarak etkilerini değerlendirebilmek için, COVID-19 Pandemisinde perakende sektörüne etki eden değişim faktörlerinin önem düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, öncelikle çalışmanın birinci bölümünde COVID-19 Pandemisi hakkında genel bilgi verilmiş, takip eden ikinci bölümünde ise COVID-19 Pandemisinin perakende sektöründeki etkileri ile ilişkili literatür taramasına yer verilmiştir. Daha sonra

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü Sayısal Yöntemler AD, serdaryarlikas@gmail.com

² Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme AD. İşletme Tezsiz Yüksek Lisans Programı Mezunu, sevimatis1641@gmail.com

KAYNAKLAR

- Akgün, A. İ. (2021). Covid-19'un işletme fonksiyonlarına etkileri: öğrenci görüşlerine yönelik bulgular. *Muhasebe ve Finansman Dergisi, Özel Sayı*, 249-272.
- Alpago, H. & Alpago, D. O. (2020). Koronavirüs salgınının sosyoekonomik sonuçları. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 99-114.
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research* (Second edit). NY: Free Press.
- Başol, O. & Saruhan, O. (2018). Alışveriş merkezi çalışanlarının çalışma koşullarının insan onuruna yakışır bağlamında değerlendirilmesi: nitel bir inceleme. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 127-147.
- Budak, F. & Korkmaz, Ş. (2020). Covid-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 1 (1), 62-79.
- Chang, D. Y. (1996). Applications of the extent analysis method on fuzzy AHP. *European Journal of Operational Research*, 95 (3), 649-655.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design, qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (Third edit). California: SAGE Publications.
- Çoker, S. (2020). Covid-19 ve iş güvenliği-uzaktan çalışma. (05/11/2021 tarihinde <https://www.mondaq.com/turkey/employee-benefits-compensation/909158/covid-19-ve-304351-gvenli287i-uzaktan-al305351ma> adresinden ulaşılmıştır).
- DELOITTE (2020). COVID-19: Çalışanlara ve çalışma hayatına olası etkileri. (28/10/2021 tarihinde <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/human-capital/covid-19-calisanlara-ve-calisma-hayatina-olasi-etkileri.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Diokpa, L., Swift, A., Oreoluwa, A., et al. (2021). *The impact of covid-19 on the five functions of management*. (30/10/2021 tarihinde <https://instituteforpr.org/the-impact-of-covid-19-on-the-five-functions-of-management/> adresinden ulaşılmıştır).
- Duffin, E. (2020). *Impact of the coronavirus pandemic on the global economy - Statistics & Facts*. (30/10/2021 tarihinde https://www.statista.com/topics/6139/covid-19-impact-on-the-global-economy/#dossierSummary__chapter1 adresinden ulaşılmıştır).
- Garton, E. & Mankins, M. (2020). *The Pandemic is widening a corporate productivity gap*. (27/10/2021 tarihinde <https://hbr.org/2020/12/the-pandemic-is-widening-a-corporate-productivity-gap> adresinden ulaşılmıştır).
- Global Workplace Insider (GWPI) (2021). *Hybrid working after COVID-19: home is where the work is*. (28/10/2021 tarihinde <https://www.globalworkplaceinsider.com/files/2021/06/Hybrid-working-after-COVID-19.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Gupta, A. (2020). *Accelerating remote work after COVID-19 Covid-19*. (05/11/2021 tarihinde <https://www.thecgo.org/research/accelerating-remote-work-after-covid-19/> adresinden ulaşılmıştır).
- GYODER (2021). *GYODER gösterge, Türkiye gayrimenkul sektörü 2021 2.Çeyrek Raporu*. (01/11/2021 tarihinde <https://www.gyoder.org.tr/files/202109/de80c6dc-9f1a-4e9b-9552-b542f1f15ec0.pdf> adresinden ulaşılmıştır).

- International Labour Organization (ILO) (2020). *ILO gözlem 2nci Baskı: COVID-19 ve çalışma yaşamı*. (05/06/2020 tarihinde https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/briefingnote/wcms_741784.pdf adresinden ulaşılmıştır)
- Işık Erol, S. (2020). Covid-19'un işletmeler ve çalışanlar üzerindeki Etkisi: Almanya, Amerika ve Belçika'dan örnekler. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 11 (2), 204-223.
- Kaplan, J., Frias, L. & McFall-Johnsen, M. (2020). *A third of the global population is on coronavirus lockdown*. (27/10/2021 tarihinde <https://www.businessinsider.in/international/news/a-third-of-the-global-population-is-on-coronavirus-lockdown-x2014-hereaposs-our-constantly-updated-list-of-countries-and-restrictions/slidelist/75208623.cms#slideid=75209304> adresinden ulaşılmıştır)
- Kartikawangi, D. & Dahesihsari, R. (2020). Organizational communication responses to Covid-19: Strategies and practices. *Jurnal Komunikasi Ikatan Sarjana Komunikasi Indonesia* , 5 (2), 189-198.
- Kersulienne, V., Zavadskas, E. K. & Turskis, Z. (2010). Selection of rational dispute resolution method by applying new step- wise weight assessment ratio analysis (SWARA). *Journal of Business Economics and Management*, 11(2), 243-258.
- KPMG (2020a). *Karantina sonrası araç satışı artacak*. (09/06/2020 tarihinde <https://home.kpmg/tr/tr/home/medya/press-releases/2020/04/karantina-sonrasi-arac-satisi-artacak.html> adresinden ulaşılmıştır).
- KPMG (2020b). *İş dünyası gözünden Covid-19'un etkileri anketi*. (28/10/2021 tarihinde <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2020/04/is-dunyasi-gozunden-covid-19-un-etkileri-anketi.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- MAPFRE (2021). *Yeni normale ayak uydurun: hibrit çalışma modelinin avantajları*. (27/10/2021 tarihinde <https://www.mapfre.com.tr/blog/dusle/hibrit-calisma-modelinin-avantajlari/> adresinden ulaşılmıştır).
- McKinsey (2020). *A leader's guide: Communicating with teams, stakeholders, and communities during COVID-19*. (30/10/2021 tarihinde <https://www.mckinsey.com/business-functions/people-and-organizational-performance/our-insights/a-leaders-guide-communicating-with-teams-stakeholders-and-communities-during-covid-19> adresinden ulaşılmıştır).
- McKinsey (2021). *COVID-19: Briefing note #81, November 17, 2021*. (30/11/2021 tarihinde <https://www.mckinsey.com/business-functions/risk-and-resilience/our-insights/covid-19-implications-for-business> adresinden ulaşılmıştır).
- Muğan Akıncı, G. (2013). Gençler ve alışveriş merkezleri (AVM'ler): AVM kullanım tercihleri hakkında bir alan çalışması. *Megaron Dergisi*, 8 (2), 87-96.
- Nadkarni, A., Levy-Carrick, N., Kroll, D., et al. (2021). *Communication and transparency as a means to strengthening workplace culture during COVID-19*. (30/10/2021 tarihinde <https://nam.edu/communication-and-transparency-as-a-means-to-strengthening-workplace-culture-during-covid-19/> adresinden ulaşılmıştır).

- OECD (2020). *Digital Transformation in the Age of COVID-19*. (30/10/2021 tarihinde <https://www.oecd.org/digital/digital-economy-outlook-covid.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Ozili, P. & Arun, T. (2020). *Spillover of COVID-19: Impact on the global economy*. (31/10/2021 tarihinde https://mpa.ub.uni-muenchen.de/99317/1/MPRA_paper_99317.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Özli, A. & Öztaş, D. (2020). Yeni corona pandemisi (Covid-19) ile mücadelede geçmişten ders çıkartmak. *Ankara Medical Journal*, 20 (2), 468-481.
- PWC (2021). *It's time to reimagine where and how work will get done: PwC's US Remote Work Survey*. (27/10/2021 tarihinde <https://www.pwc.com/us/en/library/covid-19/us-remote-work-survey.html> adresinden ulaşılmıştır).
- Roe, D. (2021). *How COVID-19 Is Speeding up change process in the digital workplace*. (28/10/2021 tarihinde <https://www.reworked.co/digital-workplace/how-covid-19-is-speeding-up-change-process-in-digital-workplace> adresinden ulaşılmıştır).
- Santoso, N.R., Dewi, E.A.S.K., Arviani, H., et al. (2021). Public relations professionals' communication strategies in responding the covid-19 pandemic based on gender. *Plaridel*, 18 (1), 295-315.
- Serinkli, N. (2021). Covid 19 salgın sürecinde örgütsel değişim: uzaktan/evden çalışma modeli. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31 (1), 277-288.
- Sezen, F. (2009). İnfluenza pandemileri. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 66 (2), 21-24.
- TÜSİAD (2020). *Covid-19 Krizinin işletmeler üzerindeki etkileri: ikinci anket sonuç raporu*. (28/10/2021 tarihinde <https://tusiad.org/tr/basin-bultenleri/item/10586-covid-19-krizinin-i-sletmeler-uzerindeki-etkilerinin-anket-sonuclari-aciklandi> adresinden ulaşılmıştır).
- Venkataraman, C. & Garces, I. (2020). *How business process redesign in 'new normal' can help maximize value*. (26/10/2021 tarihinde <https://kaufmanrossin.com/blog/how-business-process-redesign-in-new-normal-can-help-maximize-value/> adresinden ulaşılmıştır).
- Vinodh, S. & Chintha, S. K. (2011). Application of fuzzy QFD for enabling leanness in a manufacturing organisation. *International Journal of Production Research*, 49 (6), 1627-1644.
- Yarlıkaş, S. & Arslaner, C. (2019). SWARA ve COPELAND yöntemleri ile global tedarik zinciri yönetimini etkileyen faktörlerin önem düzeylerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (4), 83-104.
- Zarbakhshnia, N., Soleimani, H. & Ghaderi, H. (2018). Sustainable third-party reverse logistics provider evaluation and selection using fuzzy SWARA and developed fuzzy COPRAS in the presence of risk criteria. *Applied Soft Computing*, 65, 307-319.

EK 1: BULANIK SWARA ANKETİ

Literatür taraması, gözlem tekniği ve görüşme tekniğinin uygulanması ile elde edilen COVID-19 Pandemisinde Perakende Sektörüne Etki Eden on yedi değişim faktörünü en önemliden, en az önemliye doğru sıralayınız.

Faktörler	Faktörlerin Kodu	Önem Sırası
Yatırım ve Büyüme Seviyesi	K1	
Tedarik Kanallarının Etkinliği	K2	
Verimlilikteki Değişim Düzeyi	K3	
Üretim Miktarı	K4	
Ekonomik Performans Düzeyi	K5	
Üretim Tekniklerindeki Değişim Düzeyi	K6	
İşgörenlerin Uyum Düzeyi	K7	
Tüketici Alışkanlıkları Değişim Düzeyi	K8	
Kurumsal Bağlılık Düzeyi	K9	
Kurumsal Sadakat Düzeyi	K10	
Çalışma Şekillerindeki Değişim	K11	
Dijital Çalışmanın Etkinlik Seviyesi	K12	
İşgörenlerin Performans Düzeyi	K13	
Uzaktan Çalışmaya Kurumsal Adaptasyon Düzeyi	K14	
Çalışanların Kurumsal Adaptasyon Seviyesi	K15	
Kurumsal İletişim Düzeyi	K16	
İşletme Süreçlerinin Etkinlik Düzeyi	K17	

Yaptığınız sıralamaya göre, her bir faktörün kendinden bir önceki sırada yer alan faktöre göre göreceli önem düzeyini aşağıdaki bulanık ölçeği dikkate alarak değerlendiriniz.

BULANIK ÖLÇEK:

[Eşit önemli, orta derecede daha az önemli, daha az önemli, çok daha az önemli, oldukça az önemli]

Faktörlerin Sıralaması	Göreceli Önem Düzeyi

Bölüm 8

GASTRONOMİDE DUMANLAMA TEKNOLOJİSİ

Aysun GARGACI KINAY¹

GİRİŞ

Hazır gıda endüstrisinde beklenen talebin karşılanabilmesi için, lezzet arttırma, raf ömrü artırma, farklı kimyasal ya da doğal ürün kullanma gibi pek çok uygulama yapılmaktadır. Dumanlama ya da isimleri ile tütsüleme ya da isleme bu uygulamalardan biridir.

Dumanlama gıdaların muhafazasında en eski yöntemlerden biri olarak MÖ 150.000 yıllarda insanların tütsüleyerek gıdaları korumanın bir yolunu keşfetmiş olduğu Fransa'daki Les Eyzies mağaralarında, gravürler, oymalar ve resimler ile tasvir edildiği (Malagie ve ark. 1998) ve en eski dumanlama evinin ise, Krakow yakınlarındaki Zwierzyniec'te bir Taş Devri kolonisinde bulunduğu (Möhler 1978) bildirilmiştir. İlk avcılar, duman buharlarının yüzeye nüfuz etmesine izin verilirse etin daha uzun süre bozulmadan kaldığını ve tercih edilen bir lezzet kazandığını ve bu uygulamanın muhtemelen avcılarının günlük avlarından elde ettikleri etleri bir çadırın duman bacasının yakınına ya da bir mağara evinin çatısına asmaları ile başladığı düşünülmektedir (Ellis, 2001).

Dumanlama, odun talaşı ya da tozunun yakımı sonucu ortaya çıkan uçucu bileşiklerin ve ısıнын etkisi ile ürünün raf ömrünün artırılması, tat vermesi ve güzel görünüş kazandırması işlemidir. Günümüzde dumanlanmış ürünlere olan talep, daha çok ürünlerdeki hoş duman aromasından kaynaklanmaktadır (Öksüz, 2022). Dumanlama işleminde kışın yaprağını döken ağaçlardan elde edilen talaşlar kullanılmaktadır. Odun ya da talaşın alevsiz yakılmasıyla elde edilen duman, 200'den fazla kimyasal madde içermektedir (Horner, 1992). Genellikle reçinesiz ağaçlar tercih edilir; bunlar meşe cinsleri, söğüt, dış budak, kayın, akasya, akağaç, kavak, elma, kızılğaç, vb ağaçlardır (Gülyavuz ve Ünlüsayın, 1999). Farklı türdeki ağaçların odunlarından elde edilen talaşların kullanımı ile farklı lezzette ürünler elde etmek mümkündür. Farklı ahşap türleri doğal

¹ Dr. Öğr. Sinop Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Gastronomi ve Mutfak Sanatları AD, agargaci@sinop.edu.tr

SONUÇ

Dumanlanmış et, tavuk, balık ve süt ürünlerinin tüketimi gerek lezzet açısından gerekse son üründeki albenisi açısından tercih edilmektedir. Sıcak, soğuk ve sıvı dumanlamanın son ürüne kazandırdığı fayda ya da zarar konusunda geniş laboratuvar çalışmaları yapılması gereklidir. Özellikle et ve et ürünlerinin tümünde yağların bozulmasının takibi açısından tiyobarbitirik asit analizi (TBA), proteinlerinin bozulmasının takibi açısından total volatil baz (TVB-N) analizi yapılarak son ürünün insan sağlığına zararının olup olmadığı incelenmelidir. Bunların yanında dumanlama süresince uygulanan ısıl işlemde ortaya çıkan nitrozaminin oluşumun takibi ve yapılmalıdır.

Dumanlanmış, et ve ürünleri, süt ve ürünleri ile su ürünlerinin hem gıda sektörüne hem de insan sağlığına fayda/zarar araştırmalarının yapılması faydalı olacaktır. Gıda ürününün taze ya da dumanlanmış olarak satışının gıda üreticisine, ülkemiz gastronomisi açısından uygulanabilirliğine kadar her basamağın katma değer sağlayıp sağlamayacağı araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alçicek, Z. ve Bekcan, S. 2010. Kekik bitkisi (thymus vulgaris) ile tütsülenmiş alabalık (oncorhynchus mykiss)'ta duyuşal parametre değışimleri. *Ziraat Dünyası Dergisi*, 512: 62-63.
- Öksüz, A. (2022). *Balıkların tütsülenerek muhafazası* <https://www.foodelphi.com/baliklarin-tutsulenerek-muhafazasi-dr> adresinden ulaşılmıştır.
- DİATEK (2022). *Gıdalarda dumanlama nedir, dumanın gıdadaki etkileri nelerdir?* https://mobil.diatek.com.tr/Makale-Yontem/Gida-Hijyeni-ve-Guvenligi/Gidalar-da-dumanlama-nedir-dumanin-gidadaki-etkileri-nelerdir_180.htm adresinden ulaşılmıştır.
- Ellis, D. F. (2001). Meat smoking technology. In Y. H. Hui, H. Nip, R. W. Rogers & O. Young (Eds.), *Meat Science and Applications*. (pp. 509–519). New York: Marcel Dekker Inc.
- Gülyavuz, H. ve Ünlüsayın, M. (1999). *Su Ürünleri İşleme Teknolojisi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Su Ürünleri Fak. Ders Kitabı, Sahin Matbaası, Ankara,
- Horner, W.F.A. (1992). Preservation of fish by curing, drying, salting and smoking, George Hall (Ed.), in *Fish processing techonology* pp. 61-67, Blackie Academic & Professional, New York.
- Horner., W.F.A. (1997). Preservation of fish by curing, drying, salting and smoking. George Hall (Ed.), in *Fish processing techonology*. (2nd ed., pp. 32-73). Blackie Academic and Professional, VCH Publishers, INC. New York. USA.

- Jaffe, T. R., H. Wang, and E. Chambers IV.. (2017). Determination of a lexicon for the sensory flavor attributes of smoked food products. *J. Sens. Stud.* (32) 22 62. <https://doi.org/10.1111/joss.12262>
- Malagié, M., Jensen, G., Graham, J. C., & Donald, L. S. (1998). Food industry processes. (3rd edn), *Encyclopaedia of Occupational Health. Food Industry*.
- Montero, P., Gómez-Guillén, M. C. & Borderias, A. J. (2003). Influence of salmon provenance and smoking process on muscle functional characteristics. *Journal of Food Science*, 68(4), 1155–1160.
- Möhler K (1978). *Das Räuchern [the smoking process]* A.V.D. Rheinhessischen Druckwerkstätte, Alzey, Germany.
- Rozum, JJ. (2009), Smoke Flavor, Rodrigo Tarté (Ed.) In *Ingredients in Meat Products* (211 - 226), Springer Science and Business Media, USA
- Varlık, C., Erkan A., Özden Ö., Mol S., Baygar T. (2004). *Su Ürünleri İşleme Teknolojisi*. İstanbul. Üniversitesi Yayınları

Bölüm 9

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ALTINDA GIDA PAZARLAMASI: GIDA KAYNAKLI PATOJEN VE PARAZİTLER, GIDA GÜVENİLİRLİĞİ

Hamdi AYYILDIZ¹
Ömer BÜYÜKBAŞ²

GİRİŞ

İklim değişikliği, zamanımızın en önemli kavramlarından birisidir. Bu kavram, sadece çevre ve ekoloji içerikli doğal sistemleri değil, Küresel Kalkınma Ajansı'nın amaçlarının karşılanmasında birçok amacın karşısındaki bir engeldir. Sıcaklık değerlerinin yükselmesi, toprak ve su kuraklıkları, yağış rejimlerindeki çeşitlenme ve ekstrem hava koşulları tarımsal üretim konusunda birçok ters etkiye sahip ve gıda sistemine doğrudan zarar vermektedir.

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Dünya Zirvesi), 1992'de Brezilya, Rio de Janeiro'da toplandığında, iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmek için uluslararası bir efor sarf edilmiştir. Dünya Zirvesi, ülkelerin ekonomik kalkınmayı izlemekte ısrarcı olmaları ancak sınırlı çevresel kaynaklara ilişkin duyarlılık konusunda artış ile geçmiştir. Zirve'de Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Kongresi Çerçevesi (UNFCCC), sera gazı emisyonlarını düşürme konusunda imzalanmıştır. 1994'te bir unsur olarak tanınan UNFCCC, uluslararası düzeyde ülke üyelerinden oluşan ve "Conference of the Parties (COP)"i oluşturan ekipler ile senelik toplantılar düzenlemişlerdir.

2016'da düzenlenen COP21 (Tarihsel Paris Anlaşması) ile dünya çapında güçlü bir iklim değişikliği karşıtı bir düşünüş biçimi oluşmuştur. 2017 yılındaki COP23'te ise, "Koronivia Tarımsal Ortak Çalışması" (Koronivia Joint Work on Agriculture-KJWA), tarım ve gıda sistemlerini UNFCCC kapsamında de-

¹ Öğr. Gör., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik PR, hayyildiz@ksu.edu.tr

² Öğr. Gör. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Pazarlama PR, omerbuyukbas@ksu.edu.tr

ru üretim, doğru tedarikçi ve doğru üretilmiş ürünlerin bulunması konularına odaklanacağı tahmin edilmektedir.

Hijyen ve sanitasyon konuları da olmak üzere, gıda sektörünün tüm paydaşlarınca insan kaynağında gıda güvenilirliği konusunda yeterliliği aranan bir özellik olacağı kanaatini bölüm yazarları olarak taşımaktayız. Bu kapsamda, gıda sektöründe firmaların ve çalışanların teknik kapasitelerine odaklanılacak süreçler karşımıza çıkacaktır. İklimle dirençli üretim ve bu üretim sonunda üretilen ürünün tedariki ise firmanın yaşamsallığı açısından en önemli konu olarak görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abanto, M., Gavilan, R.G., Baker-Austin, C., Gonzalez-Escalona, N. & Martinez-Urtaza, J. (2020). Global expansion of Pacific Northwest *Vibrio parahaemolyticus* sequence type 36. *Emerging Infectious Diseases*, 26(2): 323 – 326. <https://dx.doi.org/10.3201/eid2602.190362>
- Akil, L., Ahmad, H.A. & Reddy, R.S. (2014). Effects of climate change on Salmonella infections. *Foodborne Pathog. Dis.*, 11(12): 974–980.
- Alarcón de Noya, B., Noya, O. & Robertson, L. J. (2015). *Trypanosoma cruzi* as a food-borne pathogen. *Springer Briefs in Food, Health and Nutrition*. New York: Springer.
- Anyamba, A., Chretien, J.P., Britch, S.C., Soebiyanto, R.P., Small, J.L., Jepsen, R., Forshey, B.M., Sanchez, J.L., Smith, R.D., Harris, R., Tucker, C.J., Karesh, W.B. & Linthicum, K.J. (2019). Global disease outbreaks associated with the 2015–2016 El Niño event. *Scientific Reports*, 9(1): 1930. <https://doi.org/10.1038/s41598-018-38034-z>
- Baker-Austin, C., Trinanes, J., Gonzalez-Escalona, N. & Martinez-Urtaza, J. (2017). Non-cholera Vibrios: The microbial barometer of climate change. *Trends in Microbiology*, 25(1): 76–84.
- Batz, M.B., Hoffmann, S. & Morris, J.G., Jr. (2012). Ranking the disease burden of 14 pathogens in food sources in the United States using attribution data from outbreak investigations and expert elicitation. *Journal of Food Protection*, 75(7): 1278–1291.
- Britton, E., Hales, S., Venugopal, K. & Baker, M.G. (2010). The impact of climate variability and change on cryptosporidiosis and giardiasis rates in New Zealand. *Journal of Water & Health*, 8(3): 561–571.
- Cousins, M., Sargeant, J.M., Fisman, D. & Greer, A.L. (2019). Modelling the transmission dynamics of *Campylobacter* in Ontario, Canada, assuming house flies, *Musca domestica*, are a mechanical vector of disease transmission. *Royal Society Open Science*, 6(2): 181394.
- Diffenbaugh, N.S. & Burke, M. (2019). Global warming has increased global economic inequality. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA*, 116(20): 9808–9813.

- Ebi, K.L. & Loladze, I. (2019). Elevated atmospheric CO₂ concentrations and climate change will affect our food's quality and quantity. *The Lancet Planetary Health*, 3(7): e283–e284 [online]. [Cited 9 September 2019]. doi: 10.1016/S2542-5196(19)30108-1
- FAO & WHO. (2016). Evaluation of certain contaminants in food. Eighty-third report of the Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives. Rome, FAO and WHO. 182 pp. (also available at <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/254893/9789241210027-eng.pdf?sequence=1#page=25%22%3E>).
- FAO, IFAD, UNICEF, WFP ve WHO. (2017). The State of Food Security and Nutrition in the World 2017. Building resilience for peace and food security. Rome, FAO.
- FAO, IFAD, UNICEF, WFP ve WHO. (2018). The State of Food Security and Nutrition in the World 2018. Building climate resilience for food security and nutrition. Rome, FAO.
- FAO. (1996). The Sixth World Food Survey. Rome.
- FAO. (2016). Climate change and food security: risks and responses. Rome.
- FAO. (2019). The future of food safety. Rome, FAO. 27 pp. (also available at <http://www.fao.org/3/ca4289en/CA4289EN.pdf>).
- FAO. (2019b). The State of Food and Agriculture 2019. Moving forward on food loss and waste reduction. Rome, FAO. 182 pp. (also available at <http://www.fao.org/3/ca6030en/ca6030en.pdf>).
- FAO. (2020). Climate change: Unpacking the burden on food safety. Food safety and quality series No. 8. Rome. <https://doi.org/10.4060/ca8185en>.
- FAO/WHO [Food and Agriculture Organization of the United Nations/World Health Organization]. (2014). Multicriteria-based ranking for risk management of food-borne parasites. Microbiological Risk Assessment Series No. 23. Rome. 302pp, s.20-21.
- Guarino, B. (2016). Anthrax sickens 13 in western Siberia, and a thawed-out reindeer corpse may be to blame. The Washington Post. 28 July 2016. (also available at <https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2016/07/28/anthrax-sickens-13-in-western-siberia-and-a-thawed-out-reindeer-corpse-may-be-to-blame/>).
- Heaney, A.K., Shaman, J. & Alexander, K.A. (2019). El Niño-Southern oscillation and under-5 diarrhea in Botswana. *Nature Communications*, 10: 5798.
- Hussain, M.A. & Dawson, C.O. (2013). Economic impact of food safety outbreaks on food businesses. *Foods*, 2(4): 585–589.
- IPCC. (2007). Climate change 2007: Impacts, adaptation and vulnerability. Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Parry, M.L., Canziani, O.F., Palutikof, J.P., van der Linden, P.J. and Hanson, C.E. eds. Cambridge, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and New York, Cambridge University Press. 976 pp. (also available at <https://www.ipcc.ch/report/ar4/wg2/>).
- Kim, Y.S., Park, K.H., Chun, H.S., Choi, C. & Bahk, G.J. (2015). Correlations between climatic conditions and foodborne disease. *Food Research International*, 68: 24–30.

- Kirstein, I.V., Kirmizi, S., Wichels, A., Garin-Fernandez, A., Erler, R., Loder, M. & Gerds, G. (2016). Dangerous hitchhikers? Evidence for potentially pathogenic *Vibrio* spp. on microplastic particles. *Marine Environmental Research*, 120: 1–8.
- Kovats, R.S., Edwards, S.J., Hajat, S., Armstrong, B.G., Ebi, K.L. & Menne, B. (2004). The effect of temperature on food poisoning: a time-series analysis of salmonellosis in ten European countries. *Epidemiology & Infection*, 132(3): 443–453.
- Levy, K., Hubbard, A.E. & Eisenberg, J.N. (2009). Seasonality of rotavirus disease in the tropics: a systematic review and meta-analysis. *International Journal of Epidemiology*, 38(6): 1487–1496.
- Lopez-Velasco, G., Sbodio, A., Tomas-Callejas, A., Wei, P., Tan, K.H. & Suslow, T.V. (2012). Assessment of root uptake and systemic vine-transport of *Salmonella enterica* sv. Typhimurium by melon (*Cucumis melo*) during field production. *International Journal of Food Microbiology*, 158(1): 65–72.
- McIntyre, K.M., Setzkorn, C., Hepworth, P.J., Morand, S., Morse, A.P. & Baylis, M. (2017). Systematic assessment of the climate sensitivity of important human and domestic animals pathogens in Europe. *Scientific Reports*, 7(1): 7134. <https://doi.org/10.1038/s41598-017-06948-9>
- Muehe, E.M., Wang, T., Kerl, C.F., Planer-Friedrich, B. & Fendorf, S. (2019). Rice production threatened by coupled stresses of climate and soil arsenic. *Nature Communications*, 10(1): 4985.
- Naumova, E.N., Jagai, J.S., Matyas, B., DeMaria, A., Jr., MacNeill, I.B. & Griffiths, J.K. (2007). Seasonality in six enterically transmitted diseases and ambient temperature. *Epidemiology & Infection*, 135(2): 281–292.
- Paterson, R.R. & Lima, N. (2017). Thermophilic fungi to dominate aflatoxigenic/ mycotoxigenic fungi on food under global warming. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(2). doi: 10.3390/ijerph14020199.
- Scallan, E., Hoekstra, R.M., Angulo, F.J., Tauxe, R.V., Widdowson, M.A., Roy, S.L., Jones, J.L. & Griffin, P.M. (2011). Foodborne illness acquired in the United States – major pathogens. *Emerging Infectious Diseases*, 17(1): 7–15.
- Smith, B.A. & Fazil, A. (2019). How will climate change impact microbial foodborne disease in Canada? *Canada Communicable Disease Report*, 45(4): 108–113.
- Smith, M.R. & Myers, S.S. (2018). Impact of anthropogenic CO₂ emissions on global human nutrition. *Nature Climate Change*, 8(9): 834–839.
- Smith, M.R. & Myers, S.S. (2019). Global health implications of nutrient changes in rice under high atmospheric carbon dioxide. *GeoHealth*, 3(7): 190–200.
- Tirado, M.C., Clarke, R., Jaykus, L.A., McQuatters-Gollop, A. & Frank, J.M. (2010). Climate change and food safety: A review. *Food Research International*, 43(7): 1745–1765.
- Vasilev, V., Japheth, R., Yishai, R. & Andorn, N. (2004). Antimicrobial resistance of *Shigella flexneri* serotypes in Israel during a period of three years: 2000–2002. *Epidemiology & Infection*, 132(6): 1049–1054.
- Venegas-Vargas, C., Henderson, S., Khare, A., Mosci, R.E., Lehnert, J.D., Singh, P., Ouellette, L.M., Norby, B., Funk, J.A., Rust, S., Bartlett, P.C., Grooms, D. & Man-

- ning, S.D. (2016). Factors associated with Shiga toxin-producing *Escherichia coli* shedding by dairy and beef cattle. *Applied & Environmental Microbiology*, 82(16): 5049–5056.
- Watson, S., Chen, G., Sylla, A., Routledge, M.N. & Gong, Y.Y. (2016). Dietary exposure to aflatoxin and micronutrient status among young children from Guinea. *Molecular Nutrition and Food Research*, 60(3): 511–518.
- Zheng, J., Allard, S., Reynolds, S., Millner, P., Arce, G., Blodgett, R.J. & Brown, E.W. (2013). Colonization and internalization of *Salmonella enterica* in tomato plants. *Applied Environmental Microbiology*, 79(8): 2494–2502.

Bölüm 10

DIŞ POLİTİKA SÜRECİNE ETKİ EDEN PARAMETRELER

Sefer YILMAZ¹

GİRİŞ

2019 yılında Akademisyen Yayınevi tarafından yayımlanan *Dış Politika Analizinde Bir Sistem Yaklaşımı* adlı bölümde, sistem yaklaşımının dış politikaya uyarlanması konusunda bir model ortaya atılmıştı (Yılmaz, 2019). Hiç şüphesiz bu modellemede yer alan değişken ve parametreler, bir başka ifade ile sistemin içindeki ve dışındaki unsurlar, ülkeden ülkeye, zamana ve duruma göre farklılıklar gösterebilecektir. Fakat önemli olan, sistemin genel mantığının ana hatları itibarıyla ne şekilde cereyan edeceğinin bilinmesidir.

Bu bölümde, söz konusu konfigürasyonun üst sistemlerinde yer alan dış politika parametrelerinden bazılarının sistem üzerindeki etkilerinin hangi yönde olabileceği konusunda bir fikir vermeye çalışacağız. Bunu yaparken, ana akım uluslararası ilişkiler kuramları ile bazı çağdaş yaklaşımların devletlerin davranışları üzerinde etkili olduklarını öne sürdükleri kimi temel unsurlara öncelik vereceğiz. Aynı zamanda bu girdilerin kendi aralarındaki etkileşimlerini de mümkün olduğunca irdelemeye çalışacağız. Dış politikaya etki eden alt sistemlerdeki değişkenlere ise bir diğer çalışmada yer vereceğiz.

¹ Prof. Dr. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Organizasyon AD, seferyilmaz@osmaniye.edu.tr

taşıdığı evrensel değerleri, kültürü, kurumları ve ideolojisinin de güç unsurları olarak görülmesi gerektiğini öne sürmüştür (Nye, 1990). Yumuşak gücün kamu diplomasisinde yaygınlaşmasıyla birlikte, bir yazar, bir sanatçı, bir sinema filmi ya da bir sanat yapıtı etkili bir dış politika aktörü haline gelebilmektedir. Keza bir sosyal akım veya sosyal grup, dış politikada devletleri temsil edebilmektedir.

SONUÇ

Kısaca 21.yüzyıl diplomasisi, sadece devletler değil, onların dışındaki oluşumlar ve bireyler arasındaki etkileşimleri de kapsayacak şekilde geliştirilen küresel iletişim ve temsil süreçleri olarak nitelendirilmektedir (Kerr & Geoffrey, 2013). Bu nedenle bu diplomasiyi anlayabilmenin ve etkin bir şekilde yürütebilmenin yolu, öncelikle bu çok aktörlü küresel etkileşim sistemini kavramaya bağlıdır.

Bu bölümde, dış politikayı sağlıklı bir şekilde analiz edebilme adına, dış politikaya etki eden üst sistem unsurları olan parametrelerden bazılarına, sistemin işleyişi hakkında bir fikir vermek amacıyla yer verdik. Son derece karmaşık dinamiklerin işlediği dış politika karar ve eylemlerini analiz edebilmek için hiç şüphesiz bu parametrelerin kendi aralarındaki ilişkiler kadar, bunların alt sistemlerle olan etkileşimine de nazar etmek gerekir. Bir başka çalışmada, dış politika analizlerinde kullanılmak üzere, alt sistem unsurları olan değişkenlerin bazılarına yer vereceğiz. Bu surette dış politikada karar vericilerin içinde bulundukları hem iç hem de dış çevre unsurlarını bir araya getirerek bütüncül bir bakış açısı ile dış politika analizleri yapılmasına katkıda bulunmaya çalışacağız.

KAYNAKLAR

- Archer, C. (2001). *International organizations*. London: Routledge, (3rd Ed.).
- Baylis, J. & Steve S. (2001). *The globalization of world politics: an introduction to international relations*. Oxford, Oxford University Press.
- Beasley, R. K., Juliet K., Jeffrey S. Lantis & Michael T. S. (2013). *Foreign policy in comparative perspective*. Sage: Los Angeles.
- Berridge, G. R. & Alan J. (2003). *A Dictionary of diplomacy*, Hampshire: UK, Palgrave Macmillan.
- Bledso, R. L., & Boleslaw A. B. (1987). *The international law dictionary*. Oxford: Clío Press Ltd.
- Cooper, A. F., Jorge H. & Ramesh T. (2013). *Introduction: the challenges of 21st century diplomacy*. The Oxford Handbook of Modern Diplomacy, Oxford: Oxford University Press.

- Dunning, John H., (1992). *Multinational enterprises and the global economy*. Cheltenham Press: U.S.
- Garrison, Jean A., (2003). Foreign policy analysis in 20/20: a symposium. *International Studies Review* 5.2, pp. 155-202.
- Gilpin, R. (1993). *The politics of transnational economic relations*. Robert Gilpin (Ed.), *The Library of International Political Economy 6 –International System and International Political Economy*, V.I, US, Edward Elgar Publishing.
- Gönlübol, M. (1979). *Uluslararası politika*. Sevinç Matbası: Ankara.
- Halliday, Fred, (1994). *Rethinking international relation*. London: Macmillan.
- Heywood, A. (2013). *Küresel siyaset*. Ankara: Adres Yayınları,
- Holsti, K. J., (1992). *International politics*. Prentice-Hall: New Jersey.
- Jacobson, H. & Edith B. W.(1998). A Framework for analysis, , in Edith Brown Weiss and Harold Jacobson (Eds.). *Engaging Countries: Strengthening Compliance With International Environmental Accords* Cambridge: MA: MIT Press.
- Kaldor, M. (2008). Küresel sivil toplum. David Held & Anthony McGrew (Ed.), *Küresel Dönüşümler: Büyük Küreselleşme Tartışması*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Kaldor, M., Denisa K. & Yahia S. (2005). *War and peace: The role of global civil society*, in Glasius, Marlies, Mary Kaldor and Helmut Anheier (Eds.). *Global Civil Society 2006-2007*. London: Sage.
- Kant, Immanuel, (1991). *Kant: political writings*. (2d ed.), Hans Reiss (Ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Keohane, R. & Joseph S. N. (1993). Interdependence in world politics. David A. Baldwin (Ed.), *The Library of International Political Economy 5 – Key Concepts in IPE-*, V.I, Brookfield US: Aldershot press.
- Kerr, P. & Wiseman G. (Eds.), (2013). *Diplomacy in a globalizing world: theories and practices*, New York, Oxford University Press.
- Keyman, F. (2000). *Küreselleşme, devlet, kimlik/farklılık: uluslararası ilişkiler kuramını yeniden düşünmek*, İstanbul: Alfa Akademi.
- Linklater, A. (1996). “The Achievements of critical theory,” Steve Smith, Ken Booth & Marysia Zalewski (Eds.), *International Theory: Pozitivism and Beyond*, Cambridge: Cambridge University Press,
- Mathews, Jessica T., (1997). Power Shift. *Foreign Affairs*, 76, January/February 1997. <https://www.foreignaffairs.com/articles/1997-01-01/power-shift>, adresinden 18.08.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Moravcsik, A. (1997). Taking preferences seriously: a liberal theory of international politics. *International Organization* 51, 4, Autumn, pp.513-553.
- Nye, J. S. (1990). Soft power. *Foreign Policy*, N.80, Twentieth Anniversary (Autumn, 1990), pp.156-157.
- Nye, J. S. (2005). *Yumuşak güç*, Reyhan İnan Aydın (Çev.), Ankara: Elips Yayıncılık.
- Palmisano, S. (2006). The globally integrated enterprise. *Foreign Affairs*, May/June 2006, V.85, N.3, <https://www.foreignaffairs.com/articles/2006-05-01/globally-integrated-enterprise> adresinden 22.08.2022 tarihinde ulaşılmıştır.

- Rozell, M. J. (ed.), (2003). *Media power: media politics*. Washington: Rowan & Littlehed Publishers.
- Russett, B. M. & Harvey S., (1981). *World politics: The menu for choice*, San Franciso: W. H. Freeman and Company.
- Scherer, A. G., Guido P. & Dorothee B. (2006). Global rules and new private actors: toward a new role of the transnational corporation in global governance. *Business Ethics Quarterly*, 4, pp.505-532.
- Sen, G. (1999). The state and globalization: autonomy and international cooperation under anarchy. *Paper presented to the Conference on The Political Economy of Globalization- The new identity of state in 21st century*, İstanbul.
- Smith, S., Patricia O. & John B. (2010). Introduction. John Baylis, Steve Smith and Patricia Owens (Eds.), *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, (5th Edition), Oxford: University Press.
- Soysal, İ. (1991). *Türkiye'nin uluslararası siyasal bağitları: Cilt II 1945-1990, Kesim A (Cok Taraflı Bağitlar)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Strange, S. & John S. (1991). *Rival states, rival firms- competition for world market share.*, Cambridge University Press, US.
- Union of International Associations (Eds.), (2003). *Yearbooks of international organizations: guide to global and civil society networks 2003/2004*, V.5, München: K. G. Saur.
- Whitaker, U. G. (1961). Actors, Ends, and Means: A Coarse-Screen Macro-Theory of International Relations", in James N. Rosenau (Ed.), *International Politics and Foreign Policy*, Glencoe.
- Wilkins, M. (1991). "European and North American multinationals, 1870-1914: comparison and contrast. Mira Wilkins (Ed.), *The Growth of Multinationals*, Edward Elgar Publishing, US.
- Yılmaz, S. (2019). A 'Systems Approach' For Foreign Policy Analysis, in Harun BAL (Ed.) *Economics and Politics*, (pp.1-14). Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Bölüm 11

SOĞUK SAVAŞ SONRASI RUSYA’NIN BÜYÜK GÜÇ OLMA MÜCADELESİ

Mehmetali KASIM¹

GİRİŞ

Rusya sahip olduğu coğrafi konumu, askeri gücü, doğal zenginlikleri, insan kaynakları ve köklü devlet geleneğiyle büyük potansiyele sahiptir. Sovyetler Birliği’nin (SSCB) dağılması Rusya açısından pahalıya mal olmuştur. Geniş toprak, önemli miktarda nüfus, büyük bir ekonomik güç ve kritik sanayi merkezlerinin elden gitmesinin yanı sıra büyük güç statüsünde de sarsıntılara yol açmıştır. Bunlara rağmen Rusya tarihi ve geçmişinin verdiği gururla SSCB sonrası bile yenilgiyi kabullenmemiş, kendini dünyadaki önemli aktör ve büyük devlet olarak tanımlama alışkanlığından ve hayalinden vazgeçmemiştir. Daha iddialı ve tek taraflı politikalar elitler arasında oldukça normal kabul edilmeye başlamıştır. Ayrıca Rus milliyetçiliği, tek tarafılık ve ‘neo-emperyalizmden’ oluşan ve Sovyet imparatorluğunu şu ya da bu biçimde restore etmek için tasarlanmış yeni fikir birliği ortaya çıkmıştır (Adomeit, 1995).

Yeltsin döneminde liberal ekonomi ve demokrasiye geçme vaatleri verilmişse de kendini SSCB’nin doğal varisi olarak görüp eski SSCB ülkeleri üzerinde etki alanlarını koruma girişimlerini sürdürmeyi ihmal etmemiştir. Bağımsız Devletler Topluluğu ve Avrasya Ekonomik Birliği gibi Rusya merkezli uluslararası örgütler aracılığıyla eski SSCB ülkeleri üzerinde etkinliğini korumak ve güçlendirmek istenmiştir. Fakat Rusya’nın kendi içinde bulunduğu zaaflar ve taraflar arasındaki farklı çıkarlar nedeniyle eski SSCB ülkeleri üzerinde aynı düzeyde etkinliğini koruyabilmede zorluk çekmiştir. Özellikle Doğu Avrupa ülkeleri Rusya’dan daha çok Avrupa’yla bütünleşmeyi tercih etmiştir.

Yeni yüzyılda ve Putin yönetiminde Rusya 1990’lı yıllardaki bunalım ve ekonomik sıkıntılardan kurtularak kendini toparlamaya başlamıştır. Bunda üretimin ya da verimliliğin artışından daha çok sahip olduğu bol doğal kaynaklar ve

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mkasimu@ohu.edu.tr

ğu gibi bazı devletlerin uyanmalarına ve kendi aralarındaki dayanışmayı güçlendirmesinin gerektiğini, özgürlüğün bedava olmadığını hissettirmesine vesile de olmuştur.

KAYNAKLAR

- Adomeit, H. (1995). "Russia as a 'Great Power' in world affairs: Images and reality". *Royal Institute of International Affairs*, 71(1), 35-68.
- Aslanyan, G. (2020). *The Russian Federation: Centre for energy policy*. United Nations.
- Baev, P. (2019). Russian nuclear modernization and Putin's wonder-missiles: Real issues and false posturing. *Russie Nei Visions*, (115), 1-32.
- Broad, W. (2022). Ukraine gave up a giant nuclear arsenal 30 years ago. today there are regrets. Erişim: <https://www.nytimes.com/2022/02/05/science/ukraine-nuclear-weapons.html> (10.03.2022)
- Brzezinski, Z. (1997). *The grand chessboard*. Basic Books.
- Budapest Accord. (1994). *Joint Declaration issued on 5 December 1994 at Budapest by the leaders of the Russian Federation, Ukraine, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the United States of America*. United Nations. Erişim: <https://treaties.un.org/> (05.03.2022).
- Cooley, A. (2017). *Whose Rules, Whose Sphere? Russian Governance and Influence in Post-Soviet States*. Carnegie Endowment for International Peace.
- Deutsche Welle. (2022). Germany commits €100 billion to defense spending. Erişim: <https://www.dw.com/en/germany-commits-100-billion-to-defense-spending/a-60933724> (01.04.2022)
- Fortescue, S. (2017). Can Russia afford to be a great power? Erişim: <https://www.lowyinstitute.org/publications/can-russia-afford-be-great-power> (12.03.2022)
- Fortune (2022). Fortune 500 global list. Erişim: <https://fortune.com/global500/2021>.
- Gorodnichenko, Y. (2014). Zbigniew Brzezinski's perspective on the Russia-Ukraine crisis. Erişim: <https://voxukraine.org/en/44/> (10.03.2022)
- Gurganus, J., ve Rumer, E. (2019). *Russia's global ambitions in perspectives*. Carnegie Endowment for International Peace.
- Heleniak, T. (2004). Migration of the Russian Diaspora after the breakup of the soviet union. *Journal of International Affairs*, 57(2), 99-117.
- IMF. (2021). *World economic review*. International Monetary Fund.
- IMF. (2003). *Russia rebounds*. International Monetary Fund.
- Kofman, M. (2018). Raiding and international brigandry: Russia's Strategy for great power competition. Erişim: <https://warontherocks.com/2018/06/raiding-and-international-brigandry-russias-strategy-for-great-power-competition/>(15.03.2022)
- Kotkin, S. (2016). Russia's perpetual geopolitics: Putin returns to the historical pattern. Erişim: <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2016-04-18/russias-perpetual-geopolitics> (08.03.2022)

- Lowyinstitute. (2021). *Asia power index 2021*. Sydney: Lowy Institute.
- NATO Parliamentary Assembly. (2020). Russian military modernisation: Challenges ahead for NATO allies. *Defence and Security Committee (DSC) General Report*, (2), 1-28.
- NATO. (1997). Founding Act: on mutual relations, cooperation and security between NATO and the Russian Federation signed in Paris, France. Erişim: https://www.nato.int/cps/su/natohq/official_texts_25468.htm (20.04.2022)
- OECD. (2021). Country profile: Russia. Erişim: <https://oec.world/en/profile/country/rus> (02.04.2022)
- Peabody, B. (2022). Russia doesn't have the demographics for War. Erişim: <https://foreignpolicy.com/2022/01/03/russia-demography-birthrate-decline-ukraine/> (10.05.2022)
- People.defensenews. (2021). Top 100 for 2021. Erişim: <https://people.defensenews.com/top-100/> (23.04.2022)
- Putin, V. (2005). Putin: Soviet collapse a 'genuine tragedy'. 25, April. Erişim: <https://www.nbcnews.com/id/wbna7632057> (11.03.2022)
- Putin, V. (2021). On the historical unity of Russians and Ukrainians. Erişim: en.kremlin.ru/president/news/66181 (11.03.2022)
- Stanglin, D. (2016). Vladimir Putin blames Lenin for Soviet collapse. Erişim: <https://www.usatoday.com/story/news/2016/01/21/vladimir-putin-blames-lenin-soviet-collapse/79116132/> (08.03.2022)
- Statista. (2021). Leading countries worldwide based on natural resource value as of 2021. Erişim: <https://www.statista.com/statistics/748223/leading-countries-based-on-natural-resource-value/> (02.04.2022)
- Statistica. (2022a). Change in opec crude oil prices. Erişim: <https://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/> (13.04.2022)
- Statistica. (2022b). Russian Economic Growth since 2000. Erişim: <https://www.statista.com/statistics/263772/gross-domestic-product-gdp-in-russia/> (13.04.2022)
- Stronski, Paul ve Sokolsky, R. (2020). *Multipolarity in Practice: Understanding Russia's Engagement With Regional Institutions*. Carnegie Endowment for International Peace.
- United Nations. (1998). The Russian crisis. Erişim: <https://unctad.org/system/files/official-document/poirrsd002.en.pdf> (20.03.2022)
- World Bank (2022). Country profile. Erişim: <https://data.worldbank.org/country> (26.04.2022)
- World Bank Group. (2021). Russia economic report, World Bank, (46), December 2021, 1-96.
- Young, B. R. (2022). Putin has a grimly absolute vision of the 'Russian World'. Erişim: <https://foreignpolicy.com/2022/03/06/russia-putin-civilization/> (06.03.2022)
- Zurcher, A. (2014). Ukraine's nuclear regret? Erişim: <https://www.bbc.com/news/blogs-echochambers-26676051> (28.02.2022)

Bölüm 12

EKOSOSYALİZM-EKOANARŞİZM-EKOFEMİNİZM

Mehmet DEĞİRMENCİ¹

GİRİŞ

“Ekoloji” 1886 yılında Haeckel tarafından ilk ortaya atıldığında insan-doğa ilişkilerini inceleyen normatif bir kavram olarak belirmişti. Ekoloji ilk başlarda canlılar ve çevrelerini inceleyen, biyoloji bilimini bir alt dalı olarak algılanmaktaydı. Ekosistem algısını öne çıkararak, insan ve diğer canlıların doğa ile ilişkilerini inceleyen bilim dalı şeklinde tanımlanmakta idi. İlk başlarda canlı merkezli iken sonradan doğa merkezli bir kavram halini aldı.

20. yüzyıl, bu kavramın değişmesine tanık oldu. İnsan-doğa ekseninde daha bütüncül bir forma kavuştu. 1960’larda yaygınlaşan yeşil ve çevreci hareketler bu kavramın da siyasi bir içeriğe bürünmesine neden oldu. Ekoloji kavramı böylece “ekolojik düşünceye” evrilmiş oldu.

Sanayileşmenin artması, kentlileşmenin de ciddi derecelere ulaşması nedeni ile de çevre hakkında çalışmalar, kaygılar ve düşünceler yoğunlaştı. Bu nedenle de “ekolojik düşünce” kavramı da muhafazakarlık, sosyalizm gibi siyasi bir kategori haline geldi. Günümüzde de bu siyasi olarak konumlanmış hali ile çalışmalara ve araştırmalara konu olmaktadır.

Siyasi akımların yoğun olarak gün yüzünde olduğu ve tartışıldığı günümüzde, bu akımların birbirlerinden etkilenmemesi mümkün görünmemektedir. Siyasi akımları birbirlerini olumlu etkileyebilecekleri gibi karşı duruşlarına göre de etkili olmaktadır. Bu çerçevede bakıldığında zaman ekolojik düşüncenin de birçok akımla ortak yönlerinin olduğu ve zaman zaman bunların çalışıldığı görülmektedir.

Ekolojik düşüncenin sosyalizm, anarşizm ve feminizm ile olan ortaklıklarına ilişkin literatürde birçok eser bulunmaktadır. Hatta bu yakınlıklardan dolayı ekolojik düşünce yakın olduğu akımlar ile iç içe geçerek yeni ideolojiler olarak belirmiştir.

¹ Dr, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Programı, mehmetdegirmenci06@gmail.com

Erkek egemen olan toplumsal yapılara itiraz eden bir düşünce akımı olan feminizm ile, doğa üzerinde her türlü egemenliği reddeden ekolojik düşünce de Ekofeminizm düşüncesi altında birleşmektedir. Ekofeminizme göre doğa erkekler ve erkeklerin kontrolünde olan kurumlar tarafından sömürülmektedir. Kadın ile doğa arasında bir yakınlık kurularak her ikisinin de sömürüldüğünü iddia ederler. Ekofeministlere göre erkekler kültür mahluklarıdır. Ataerkillik doğal olan kadının üzerinde kültürün egemenliği anlayışına dayandığından ekofeministler bu duruma karşı çıkmaktadırlar.

KAYNAKLAR

- Barry, J. (2007). *Environment and social theory*. London: Routledge.
- Biehl, J. (1991), *Finding our ways: Rethinking ecofeminist politics, montreal*, New York: BlackRoseBook
- Çetin, O. B. (2005). Ekofeminizm: Kadın-doğa ilişkisi ve ataerkillik. *Sosyo Ekonomi Dergisi*, (1), 61-76.
- Demirer, G. N., Duran, M., & Torunoğlu, E. (2000). *Marksist ekoloji Anlayışı üzerine*. G. N. Demirer, M. Duran, & G. Özgür içinde, *Marksizm ve ekoloji* (s. 166-193). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Görmez, K. (2010). *Çevre sorunları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Görmez, K. (1997). *Çevre sorunları ve Türkiye*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Heywood, A. (2012). *Siyaset*. (B. Kalkan, Dü.) Ankara: Adres Yayınları.
- Heywood, A. (2015). *Siyasetin temel kavramları*. (H. Özler, Çev.) Ankara: Adres Yayınları.
- Heywood, A. (2011). *Siyasi ideolojiler*. (B. Kalkan, Dü.) Ankara: Adres Yayınları.
- Karatepe, Ş. (2011). *Siyasi ideolojiler*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Önder, T. (2003). *Ekoloji toplum ve siyaset*. Ankara: Odak Yayınevi.
- Özcan, M. (2013). İlk manifesto: Ekososyalizm üzerien 18 tez-Fransız sol parti. *Kolektif Ekososyalist Dergi*, 49-53.
- Pepper, D. (1999). *Modern environmentalism: An introduction*. London: Routledge.
- Turhan, E., & Atay, H. (2015). Ekososyalizm: Bugüne ve geleceğe dair siyasi bir tahayyül. *Ayrıntı Dergisi*, (8), 137-149.
- Turşucu, H. (2008). *Anarşizm ve 1980 sonrası dönemde Türkiye’de anarşizm*. Yüksek Lisans Tezi . Ankara.
- Uğur, G. (2010). Dünden bugüne anarşizm ve anarşizmin çözmesi gereken sorunlar. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 133-158.
- Ünal, F. (2010). Toplumsal ekoloji. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (26).
- Yücel, N. (2009). Ekoloji-anarşizm ekseninde bookchin. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2 (2), 75-86.

Bölüm 13

BİLİŞİM SUÇLARINA YÖNELİK HUKUKSAL VE ETİK KABULLENME: YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Türkay HENKOĞLU¹

Halise ŞEREFOĞLU HENKOĞLU²

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla işlenen suçlara ya da bu konudaki düzenlemelere ilişkin olarak “bilişim suçları” ve “bilişim hukuku” kavramları yaygın olarak kullanılmaktadır (Karagülmez, 2009, s. 37). Bilişim sözcüğü, Türkiye’nin kalkınması için bir araç olarak kullanılması öngörülen yeni bir teknik bilimin adı olarak 1968 yılında Prof. Dr. Aydın Köksal tarafından Almanca ve Fransızca karşılıkları ile birlikte (informatik ve informatique) verilerek kullanılmış ve Türkçe’ye kazandırılmıştır (Köksal, 2006). 765 Sayılı eski Türk Ceza Kanunu’nda³ “Bilişim Alanında Suçlar” başlığı altında yapılan düzenlemeler ile birlikte bilişim kavramının bilişim suçları ile birlikte hukuk kaynaklarında yer aldığı görülmektedir. 765 Sayılı Kanun’da bilişim alanındaki suçların düzenlendiği 525. maddenin tüm fıkralarında yer alan “bilgileri otomatik işleme tabi tutma” ifadesi, bu kanun kapsamında bilişim kavramına hukuksal açıdan nasıl yaklaşıldığını göstermektedir. 1990’lı yıllardan itibaren iletişim teknolojileri ve bilgisayar ağlarının gelişiminin de etkisiyle artan ve veri depolama ortamları arasında daha fazla yer değiştiren bilgi, hukuksal çerçevede daha fazla gündem haline gelmekte ve çoğunlukla “bilişim hukuku” adı altında değerlendirmeye alınmaktadır. Bu nedenle hukuk literatüründe bilgi hukuku ya da bilişim hukuku arasında ayırım yapılmaksızın, bilişim hukuku kavramının kullanımı yaygın olarak tercih edilmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke İşletme Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri AD, turkay.henkoglu@adu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke İşletme Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri AD, halise.serefoglu@adu.edu.tr

³ 13/11/2005 tarih ve 25642 S.R.G. de yayımlanan 04/11/2004 tarih ve 5252 sayılı Kanun’un 12. maddesi ile, 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla tüm ek değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

ri Bölümü son sınıf öğrencileri arasından seçilmiştir. Çalışmada çok geniş bir mevzuat içinden temel ve sınırlı sayıda bilişim suçuna ilişkin sorular örneklenilerek katılımcılara yöneltilmiş ve hem hukuksal hem de etik açıdan yaklaşımları değerlendirilmiştir. Bilişim hukuku mevzuatı çok geniş olmakla birlikte, dijitalleşen dünyada belirli oranlarda bilgi toplumunun tüm kesimlerini ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Bu nedenle, benzer araştırmaların toplumun diğer kesimlerinde de yapılmasının ve elde edilen sonuçlara bağlı olarak görülen bilgi eksikliği sorununun yaşam boyu öğrenme stratejisi kapsamında değerlendirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Aiken, M., Davidson, J. & Amann, P. (2016). *Youth pathways into cybercrime*. Erişim adresi: https://www.ucd.ie/geary/static/publications/Pathways_White_Paper.pdf
- Avrupa Komisyonu. (2020). *Data protection: Better rules for small business*. Erişim adresi: https://ec.europa.eu/justice/smedataprotect/index_en.htm
- Avrupa Konseyi. (2001a). *Explanatory report to the convention on cybercrime*. Erişim adresi: <https://rm.coe.int/16800cce5b>
- Avrupa Konseyi. (2001b). *Siber suç sözleşmesi*. Erişim adresi: <https://rm.coe.int/1680081561>
- Babbie, E. (2010). *The practice of social research* (12 bs.). USA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Balajanov, E. (2018). Setting the minimum age of criminal responsibility for cybercrime. *International Review of Law, Computers & Technology*, 32(1), 2-20.
- Boateng, R., Longe, O. B., Mbarika, V. W., Avevor, I. & Isabalija, S. R. (2010). *Cyber crime and criminality in Ghana: Its forms and implications*. Erişim adresi: <https://t.ly/RtaR>
- Boz, B. (2016). *Ceza hukukunda nedensellik bağı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Calder, A. & Watkins, S. (2020). *IT governance: An international guide to data security and ISO 27001/ISO 27002* (7 bs.). United Kingdom: Kogan Page.
- Casey, E. (2011). *Digital evidence and computer crime: Forensic science, computers and the internet*. United States: Elsevier Science Publishing Co Inc.
- Duncan, G. T., Jabine, T. B. & Wolf, V. A. (1993). *Private lives and public policies: Confidentiality and accessibility of government statistics*. Washington, D.C.: National Academy Press.
- Dülger, M. V. (2004). *Bilişim suçları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Eriş, U. (2011). Türkiye’de kırıcı (hacker) kültürü. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2, 22-44.

- Henkoğlu, T. (2015). *Bilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması*. Ankara: Yetkin Hukuk Yayınları.
- Henkoğlu, T. & Şerefoğlu, H. (2019). Yönetim bilişim sistemleri bölümü öğretim programlarının bilgi yönetimi açısından değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(3), 587-602.
- Hodeghatta, U. & Nayak, R. (2014). *The infosec handbook: An introduction to information security*. Berkeley, CA: Apress.
- ISO. (2013). *ISO/IEC 27001:2013 Information technology - Security techniques - Information security management systems - Requirements*. Erişim adresi: <https://t.ly/kIhA>
- International Telecommunication Union. (2012). *Understanding cybercrime: Phenomena, challenges and legal response*. Erişim adresi: <https://t.ly/Fo1t>
- Johnson, J. (2021). *Internet use by age group worldwide as of November 2019*. Erişim adresi: <https://t.ly/my5e>
- Karagülmez, A. (2009). *Bilişim suçları ve soruşturma - kovuşturma evreleri* (2 bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kaur, S., Sharma, S. & Singh, A. (2015). Cyber security: Attacks, implications and legitimations across the globe. *International Journal of Computer Applications*, 114(6), 21-23.
- Kaya, İ. S. & Çakır, A. (2020). Yasak cihaz veya programlar suçu. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2020/2), 32-55.
- Köksal, A. (2006). Eniac'ın 60. yılında TBD 35 yaşında. *Bilişim Kültürü Dergisi*, 35(93), 24-28.
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (2021). *Rehberler*. Erişim adresi: <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler>
- McCumber, J. (2005). *Assessing and managing security risk in IT systems: A structured methodology*. United States: Auerbach Publications.
- Murphey, D. (2019). *A history of information security*. Erişim adresi: <https://www.ifsecglobal.com/cyber-security/a-history-of-information-security/>
- News Room. (2015). *Average age of cyber-crime suspects falls to 17*. Erişim adresi: <https://t.ly/NfpR>
- Öman, S. (2010). *Implementing data protection in law*. Erişim adresi: <https://t.ly/s9VK>
- PandaSecurity. (2018). *Types of cybercrime*. Erişim adresi: <https://t.ly/Eevz>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3 bs.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Radware. (2020). *The 2019–2020 global application & network security report*. Erişim adresi: <https://t.ly/qOf4>
- Riccardi, J. L. (1983). The German Federal Data Protection Act of 1977: Protecting the right to privacy? *Boston College International and Comparative Law Review*, 6(1), 243-271.
- Rubin, A. & Babbie, E. R. (2011). *Research methods for social work* (7 bs.). Belmont: Cengage Learning.
- Statista. (2017). *Consumer loss through cyber crime worldwide in 2017, by victim country (in billion U.S. dollars)*. Erişim adresi: <https://t.ly/1Fj0>

- TCK. (2004). Türk Ceza Kanunu. Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/Mevzuat-Metin/1.5.5237.pdf>
- TMK. (2001). Türk Medeni Kanunu. Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *Bireylerin yaş grubuna ve cinsiyetine göre bilgisayar ve internet kullanım oranları*. Erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2600
- Türk Ceza Kanunu Gerekçesi. (2004). *Türk Ceza Kanunu Genel Gerekçesi*. Erişim adresi: <https://t.ly/G8Lv>
- Westin, A. F. (1976). *Computers, health records, and citizens rights*. Washington, D.C.: Government Printing Office.
- Yargıtay. (2012). *Yargıtay 12 CD E.2012/20608, K.2012/18217*. Erişim adresi: <https://t.ly/X6MO>
- Yargıtay. (2014a). *Yargıtay 12 CD E.2013/13614, K.2014/5809*. Erişim adresi: <https://t.ly/MLEx>
- Yargıtay .(2014b). *Yargıtay 12 CD E.2013/22599, K.2014/12706*. Erişim adresi: <https://t.ly/kajQ>
- Yargıtay. (2014c). *Yargıtay 12 CD E.2013/26087, K.2014/10205*. Erişim adresi: <https://t.ly/Bp5A>
- Yıldız, O. A. (2019). Mektup, hatıra ve benzeri yazıların kişilik hakkı kapsamında korunması. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 450-470.
- Yılmaz, F. & Güllüpınar, F. (2020). Türkiye’de bilişim suçlarının kriminolojik açıdan değerlendirilmesi: Bilişim suçlarının hukuksal ve sosyolojik boyutlarının analizi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(10. Yıl Özel Sayısı), 5371-5409.

Bölüm 14

LOG YÖNETİMİ, SIEM VE SOAR

Nafiz ÜNLÜ¹

GİRİŞ

Yakın tarihten bu yana dijitalleşen dünyada çözümlerin de dijitalleşmesi ile birlikte veriler, bilgisayar sistemleri içerisinde saklanmakta ve işlenmektedir. Verilerin büyük boyutlara ulaşması sonucunda ise uygulanan her işlemin izleri tutulmaya başlanmış ve bu izlerin takibi ise SIEM uygulaması ile birlikte kolay hale getirilmiştir. SIEM ile, log olarak adlandırılan (Miller, 2011) iz kayıtları anlamlı hale getirilmekte ve anlamlı hale getirilen veriler ile birlikte bilgi sistemlerindeki her hareketin takip edilmesi kolaylaştırılmaktadır. Hareketlerin içerisindeki anomalilerin tespit edilmesine yönelik korelasyon kuralları oluşturularak olayların tespit edilebilmesi ve bu tespitler sonucunda aksiyon alınabilmesi (active response) sağlanmaktadır (Akbaş, 2017). Bu tespitlerdeki en önemli faktörler ise olayların yanlış-gerçek (false-positive) olmaması ve gerçek veya gerçeğe yakın zamanlarda tespit edilerek hızlı bir şekilde aksiyon alınabilmesini sağlamaktır. Bu noktada Güvenlik düzenleme, otomasyon ve yanıt (SOAR) teknolojisi devreye girmektedir (Brooks, 2018). SOAR problemlerin hızlı koordine edilmesine ve tek bir platformda otomatik olarak çözülmesine yardımcı olur.

LOG YÖNETİMİ VE SIEM

Log yönetimi kapsamında loglar merkezi uygulamalar içerisinde toplanarak saklanmakta ve istatistiksel veriler ile gösterge haline getirilerek analiz işlemleri yapılabilmektedir. SIEM (Security Information and Event Management), bilgi güvenliği ve olay yönetimi kapsamında log yönetiminde olduğu gibi her çözümün ürettiği loglar ile beslenerek, logların anlamlı hale getirilmesini (Bayraktaroğlu, 2009), sınıflandırılarak anomalilerin tespit edilebilmesini ve oluşan anomaliler sonucunda aksiyon alınabilmesini sağlamaktadır (Arslan & Özbilgin, 2017).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, nafiz.unlu@gmail.com

toplar. Bununla birlikte SIEM olmasaydı, SOAR, kurumsal ağlara ilişkin hayati bir içgörü kaynağını kaybedecekti. Ayrıca SOAR, entegrasyon yoluyla çalışır ve SIEM'i uç nokta güvenliği ve kimlik yönetimi gibi diğer kritik siber güvenlik çözümlerine bağlar.

Bununla birlikte, SOAR'ın bir gün SIEM yeteneklerini kendi tekliflerine dâhil edip etmeyeceği belirsizliğini koruyor. Elbette, talepler değiştikçe yeni pazarlara dönüşmek için modern siber güvenlik çözümlerinin modelini takip ediyor. Siber güvenlik personeli krizi derinleştikçe otomasyonun önemi kesinlikle önemlidir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, E. (2017). *Bilgi güvenliği ve log yönetimi sistemlerinin analizi*. http://www.academia.edu/9203287/Bilgi_G%C3%BCvenli%C4%9Fi_ve_Log_Y%C3%B6netimi_Sistemlerinin_Analizi (Erişim Tarihi: Ekim 2017).
- Arslan, I., & Ozbilgin, I. G. , (2017). *Virtualization and security: examination of a virtualization platform structure*. 2017 International Conference on Computer Science and Engineering (UBMK) (pp.221-226). Antalya, Turkey
- Bayraktaroğlu, E. (2009). *Bilgi sistemlerinde log yönetimi ve logların değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Bahçeşehir Üniversitesi.
- González-Granadillo, G., González-Zarzosa, S., & Diaz, R. (2021). Security information and event management (SIEM): analysis, trends and usage in critical infrastructures. *Sensors*, 21(14), 4759.
- Gönüllü M.A., Benzer, R., Tüfekçi, A. (2022). Bölüm 1: güvenlik orkestrasyon, otomasyon ve olaylara müdahale (SOAR) Benzer, R. (Ed.): *Yönetim Bilişim Sistemleri & Siber Güvenlik*. Akademisyen Kitabevi, Ankara.
- Hafız, M. & Soewito, B. (2022). Information security systems design using SIEM, SOAR and Honeypot. *Jurnal Pendidikan Tambusai*, 6(2), 15527-15541.
- Hassanzadeh, A. & Burkett, R. (2018). SAMIIT: Spiral attack model in IIoT mapping security alerts to attack life cycle phases. *In 5th International Symposium for ICS & SCADA Cyber Security Research*, (pp. 11-20). University of Hamburg, Germany.
- Kavanagh, K. M., Rochford, O., & Bussa, T. (2015). *Magic quadrant for security information and event management*. Gartner Group Research Note.
- Miller, D. R. (2011). *Security information and event management (SIEM) implementation*. McGraw-Hill Higher Education.
- Nugraha, I. (2021). A review on the role of modern SOC in cybersecurity operations. *Int. J. Current Sci. Res. Rev.* 4(5), 408-414.
- Nugraha, I. P. E. D. (2021). A review on the role of modern SOC in cybersecurity operations. *Int. J. Current Sci. Res. Rev.*, 4(5), 408-414.

- Purujoki, J. (2020). *SOAR Playbook implementation-incident deduplication and its effects*. Thesis. JAMK University of Applied Sciences.
- Resmi Gazete (2007). *İnternet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi ve bu yayınlar yoluyla işlenen suçlarla mücadele edilmesi hakkında kanun*. Alıntı <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070523-1.htm> adresinden ulaşılmıştır
- Sekharan, S. S. & Kandasamy, K. (2017, March). Profiling SIEM tools and correlation engines for security analytics. *In 2017 International Conference on Wireless Communications, Signal Processing and Networking (WiSPNET)*, 22-23 March 2017, Chennai, India, (pp. 717-721). IEEE.
- Singh, K. (2020). *Application of SIEM/UEBA/SOAR/SOC (Cyber SUSS) Concepts on MSCS 6560 computer lab*. Doctoral dissertation, Marquette University.

Bölüm 15

DEĞİŞEN GAZETECİLİK PRATİKLERİ: HESAPLAMALI GAZETECİLİK

Sevda ÜNAL¹

GİRİŞ

Demokratik toplumsal yapının sürdürülebilirliği açısından yurttaşların bilgiye zamanında erişmelerinin sağlanması, erişecekleri bilginin de doğru olması, gerçeği yansıtması, olayları farklı yönleriyle ele alması gazeteciliğin en önemli misyonları arasındadır. Basılı dönemde yerel, bölgesel, ulusal gibi sınırlı bir yaygınlığa sahip gazeteler internet aracılığıyla çevrimiçi ortama da taşınarak küresel olarak erişilebilir nitelik kazanmıştır. İnternet ortamı yurttaşlar açısından habere erişimde birincil araç olarak geleneksel basın yayın araçlarının yerini alırken gazeteciler açısından da haber hikâyesi oluşturmada bilgiye erişimin temel kaynağı haline gelmiştir. Gazeteciler açısından hızın ön planda olduğu internet ortamında hem bilgiye erişme ve erişilen bilginin doğruluğunu teyit etme hem de karşı karşıya kaldıkları büyük veriden anlamlı ve doğru haber üretme ve haberi etkili bir şekilde sunma ihtiyacı doğmuştur. Kısacası pek çok alanda olduğu gibi gazetecilikte de yapısal bir dönüşüm meydana gelmiştir (Díaz-Campo ve Chaparro-Domínguez, 2020, s. 12). Teknolojik yenilikler haber odalarının yeniden yapılandırılmasını beraberinde getirirken (Cottle ve Ashton, 1999, s. 22) gazetecilik eğitimi de değişen şartlara uyum sağlayacak şekilde dönüşmeye başlamış (Deuze, 2005, s. 450), bu kapsamda yükseköğretimde gazetecilik bölümü müfredatları değişen ihtiyaçlara göre güncellenmeye başlamıştır. İnternet teknolojisi, çoklu medya ve etkileşimli habercilik hikâye anlatım pratiklerini değiştirmiş bu değişim haber odalarının istihdam politikasını ve teşkilatlanmasını da etkilemiş, ayrıca değişim gazeteciliğin “kültürel yönlerine” de yansımaya başlamıştır (Royal, 2012, s. 8).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Genel Gazetecilik AD, sevdaunal@cu.edu.tr

KAYNAKLAR

- Anderson, C.W. (2011). Notes towards an analysis of computational journalism. *HIIG Discussion Paper Series*, No. 2012-1. Doi: 10.2139/ssrn.2009292
- Berret, C & Phillips, C. (2016). Teaching data and computational journalism. *Knight Foundation*. (https://journalism.columbia.edu/system/files/content/teaching_data_and_computational_journalism.pdf adresinden ulaşılmıştır)
- Borges-Rey, E. (2021). Journalism with machines? From computational thinking to distributed -cognition. L. Bounegru ve J. Gray (Ed.). *The data journalism handbook: Towards a critical data practice* içinde (s.147-153). Doi: 10.5117/9789462989511
- Bradshaw, P. (2017). Computational thinking and the next wave of data journalism. *Online Journalism Blog*. (<https://onlinejournalismblog.com/2017/08/03/computational-thinking-data-journalism> adresinden ulaşılmıştır)
- Caswell, D. & Anderson, C. W. (2019). Computational Journalism. T.P. Vos ve F. Hanusch (Ed.). *The International Encyclopedia of Journalism Studies*. London: John Wiley & Sons, Inc.
- Coddington, M. (2015). Clarifying journalism's quantitative turn: A typology for evaluating data journalism. *Digital Journalism*, 3(3), 331-348. Doi: 10.1080/21670811.2014.976400.
- Coddington, M. (2019). Defining and mapping data journalism and computational journalism: A review of typologies and themes. S. Eldridge II ve B. Franklin (Ed.). *Routledge handbook of developments in digital journalism studies* içinde (s.225-236). London: Routledge.
- Cohen, S., Hamilton, J. T. & Turner, F. (2011). Computational journalism. *Communications of the ACM*, 54(10), 66-71. Doi: 10.1145/2001269.2001288
- Cools, H. (2021, 12 Mayıs). *Computational journalist Francesco Marconi on how editorial algorithms will transform the news industry*. (<https://newlab.com/articles/computational-journalist-francesco-marconi-on-how-editorial-algorithms-will-transform-the-news-industry/> adresinden ulaşılmıştır)
- Cottle, S. & Ashton, M. (1999). From BBC newsroom to BBC newscentre : On changing technology and journalist practices. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*. 22-44, Doi: 10.1177/135485659900500304
- Daniel, A., Flew, T. & Spurgeon, C. (2010). The promise of computational journalism. K. McCallum (Ed.) *Proceedings of the Australian and New Zealand Communication Association (ANZCA) Conference 2010: Media, Democracy and Change*. Australia and New Zealand Communication Association, 1-19. (<https://eprints.qut.edu.au/39649/> adresinden ulaşılmıştır)
- Deka, A. (2018). Computational Journalism: A study of the impact of technology on journalism and the news industry. *kommunikation.medien*, 1-9. doi: 10.25598/JKM/2018-9.8
- Deuze, M. (2005). What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism*, 6, 442-464. Doi: 10.1177/1464884905056815

- Diakopoulos, N. (2011[2010]). *A functional roadmap for computational journalism*. (<http://www.nickdiakopoulos.com/2011/04/22/a-functional-roadmap-for-innovation-in-computational-journalism/> adresinden ulaşılmıştır)
- Diakopoulos, N. & Koliska, M. (2017). Algorithmic transparency in the news media. *Digital Journalism*, 5(7), 809–828. Doi: 10.1177/1464884905056815
- Díaz-Campo, J. & Chaparro-Domínguez, M. (2020). Computational journalism and ethics: An analysis of deontological codes of Latin American. *Revista ICONO14. Revista científica de comunicación y tecnologías emergentes*, 18, 10-32. Doi: 10.7195/ril4.v18i1.1488.
- Dörr, K.N. & Hollnbuchner, K. (2016). Ethical challenges of algorithmic journalism. *Digital Journalism*, 5(4), 1-17. Doi: 10.1080/21670811.2016.1167612
- Dörr, K. (2019). Ethical approaches to computational journalism. S. Eldridge II ve B. Franklin (Ed.). *Routledge handbook of developments in digital journalism studies* içinde (s.313-323). London: Routledge.
- Flew, T., Spurgeon, C., Daniel, A. & Swift, A. (2012) The promise of computational journalism. *Journalism Practice*, 6(2), 157-171, doi: 10.1080/17512786.2011.616655
- Gearing, A. (2021). *Disrupting investigative journalism*. London and New York: Routledge.
- Gehrke, M. & Mielniczuck, L. (2017). Philip Meyer, the outsider who created Precision Journalism. *Intexto*, 39, 4-13. 7. Doi:10.19132/1807-8583201739.4-13
- Green, B.P. (t.y.). *What is technology ethics?* (<https://www.scu.edu/ethics/focus-areas/technology-ethics/> adresinden ulaşılmıştır)
- Gynnild, A. (2014). Journalism innovation leads to innovation journalism: The impact of computational exploration on changing mindsets. *Journalism*, 15, 713–730. doi:10.1177/1464884913486393.
- Hamilton, J.T. & Turner, F. (2009). Accountability through Algorithm: Developing the field of computational journalism. *Report given at the Behavioral Sciences Summer Workshop*, Stanford, CA, July 27–31. (<http://www.stanford.edu/~fturner/Hamilton%20Turner%20Acc%20by%20Alg%20Final.pdf>. adresinden ulaşılmıştır)
- Hannaford, L. (2015). Computational journalism in the UK newsroom: Hybrids or specialists? *Journalism Education*, 4(1), 6–21. (<https://e-space.mmu.ac.uk/575953/1/Article%20Computational%20Journalism.pdf> adresinden ulaşılmıştır)
- Heravi, B.R. (2019). 3Ws of data journalism education. *Journalism Practice*, 1-19, Doi: 10.1080/17512786.2018.1463167
- Heravi, B. R. & Lorenz, M. (2020). Data journalism practices globally. *Journal. Media*, 1(1), 26–40. Doi:10.3390/journalmedia1010003
- Lewis, S.C & Usher, N. (2013). Open source and journalism: Toward new frameworks for imagining news innovation. *Media, Culture & Society*, 35(5), 602-619. Doi: 10.1177/0163443713485494
- Lighare, D. (2019, 25 Şubat). *Gatekeeping in the wake of new media*. (<https://medium.com/tunapanda-institute/gate-keeping-in-the-era-of-new-media3585251d0743> adresinden ulaşılmıştır)

- Meza, R. (2016). Computational thinking and journalism education. C. Singla, I. da Rocha, & X. Ramon (Ed.). *Integrated journalism in Europe* içinde (s. 179-206). Barcelona: European Commission.
- Pavlik, J. V. (2017). Data, algorithms, and code. Implications for journalism practice in the digital age. S. Eldridge II ve B. Franklin (Ed.). *Routledge handbook of developments in digital journalism studies* içinde (s.265–273). London: Routledge.
- Royal, C. (2012). The journalist as programmer: A case study of the New York Times in-teractive news technology department. *ISOJ*, 2(1), 5-24. (https://isoj.org/wp-content/uploads/2016/10/ISOJ_Journal_V2_N1_2012_Spring.pdf adresinden ulaşılmıştır)
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333–339. Doi: /10.1016/j.jbus-res.2019.07.039
- Sun, Y. (2017). *From journalist to coder: The rise of journalist-programmers*. University of Missouri-Columbia. (<https://mospace.umsystem.edu/xmlui/bitstream/handle/10355/62801/ProjectReport.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden ulaşılmıştır)
- Usher, N. (2016). *Interactive journalism: Hackers, data, and code*. Champaign, IL: University of Illinois Press.
- Wiley, S. K. (2021): The grey area: How regulations impact autonomy in computational journalism. *Digital Journalism*, Doi: 10.1080/21670811.2021.1893199
- Zamith, R. (2022). The American journalism handbook concepts, *Issues and skills*. Amherst: UMass Amherst Libraries. (<https://books.rodrigozamith.com/the-american-journalism-handbook/files/Rodrigo%20Zamith%20-%20The%20American%20Journalism%20Handbook.pdf> adresinden ulaşılmıştır)

İnternet Kaynakları

- URL-1 <https://libguides.usc.edu/c.php?g=235034&p=1559822> (Erişim tarihi: 25.06.2022)
- URL-2 <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/computational> (Erişim tarihi: 25.06.2022)
- URL-3 https://www.thenewsmanual.net/Manuals%20Volume%202/volume2_39.htm (Erişim tarihi:30.06.2022).

Bölüm 16

TÜRKİYE'DE SONUÇ ALINAMAYAN ULUSAL SİNEMA KURMA ÇABALARI: LÜTFİ Ö. AKAD VE METİN ERKSAN SİNEMASI

A. Tamer GÜLER¹

GİRİŞ

Bu tür çalışmalarda Yazar kendi duygularını fazla yansıtamaz, anılarından destek alamaz. Ancak çalışmadan bağımsız burada biraz farklı bir dille bir şeyler yazarak bu durumu kırmak mümkün olabilir. Sanatta, sinemada, bilimsel çalışmalarda, araştırmalarda zaman zaman “magazinel boyut” dediğimiz aslında işin bir bakıma yaşanmışlıkları yani bazen hiçbir belgeyle kanıtlamayacağımız kısımları da önemlidir. Burada anlatılan iki yönetmenle tanışıklığım olmadı. Ancak çalışmada adı geçen birçok kişiyle hayatımın belli dönemlerinde yolum kesişti. Türkiye'nin önemli oyuncu ve hocalarından Müşfik Kenter hocamdı. Tonlamamda, sesimde, nefesimde, adımda büyük emekleri var. Ünlü karikatürist, düşünce insanı Oğuz Aral da hocam oldu. Hayata farklı bakmamda büyük etkisi vardır. Belki iyi bir pantomimci olamadım hatta hiç beceremedim pantomimi ama Oğuz Aral'ın söylediklerini iyi dinledim ve hâlâ çok faydasını görüyorum. Birkaç oyunda Çolpan İlhan'la karşılıklı oynama onuruna eriştim. Sadri Alışık'ın adını taşıyan okulda ders verdim. Yönetmen Osman Seden'le de çalıştım. Konservatuvarda öğrenciyken ve hemen sonrasında zor zamanlarımda birkaç bölümde de olsa oynayıp, sayesinde ekmek parası kazandım. Üstelik paramızı çekim bitiminde hemen akşamında peşin alırdık, oynadığımızın dublajı için de ayrı para alırdık. Bu işin içinde olanlar bilir seslendirme için hariçten ücret alınmaz genelde. Osman Seden çok tatlı bir adamdı. Burada ismi geçmeyen sinemacıları da belki anmak gerekebilir. Yönetmen ve Oyuncu Kartal Tibet, Görüntü Yönetmeni Ertunç Şenkay, Oyuncu Engin İnal ve daha nice güzel insan...Mesela zaman zaman rahmetli Memduh Ün'ün yazıhanesine giderdik,

¹ Dr. Öğr. Üyesi İstanbul Topkapı Üniversitesi İİSBF Halkla İlişkiler ve Reklamcılık PR, tamerguler@hotmail.com

etmeye çalışmıştır, kimi zaman da kendi dinamikleriyle beslenmek istemiştir. Türkiye’de yaklaşık yüz yıllık sinema tarihinde güzel filmler de üretilmiştir elbet -hâтта sanat yapıtı olarak doyurucu olanları da vardır- ancak hep söyle-negelen, söylenerek sıradanlaşan, doğruluk payı da bulunan, “ülkede sağlam sanat ve kültür politikalarının olmayışı” güçlü bir sinema oluşmasını da engel-lemiştir. Bu arada “sinemanın ayakta kalması için iyi bir ekonomi olmalıdır” savı yanıltıcı ve baştan savmaya yöneliktir. Ülkede tiyatrodan, müzikte yapılan-lar özellikle de ödenekli olarak tanımlanan kurumların işleyişleri ve ürettikleri ortadadır. Bu çalışmada daha fazla eleştiri cümlesi sarf etmeden burada ele ali-nan sinemacıları bundan sonraki dönemlerde görülemeyecek olan güçlü özel-likleri dolayısıyla sevgi ve saygıyla anmaktan başka bir yol görünmemektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yetişen bu nesil, şimdi belli başlığı olan bir sinema bırakmasalar da çok iyi filmler çekmiş, dolu dolu düşünmüş, çalışmış, duygu-larını, emeklerini sinema için doyaya harcamışlardır. Filmlerin çoğunda belli bir ideoloji dayatmaya çabalamamışlar, insanın özünden uzaklaşmamış, insan duygusunun peşinden gitmişlerdir. Günümüz sineması ayrı bir çalışma konu-sudur ancak tek cümleyle özetlemek gerekirse; azınlıkta kalan örnekler dışında genellikle belli özelliklerden ve duygulardan yoksun dağınık bir şekilde kendi-ne doğru bir yol bulmak için bile olsa çabalamayan, gündelik hislerle, gündelik heveslere cevap vermeye çalışan bir yapıdadır.

KAYNAKLAR

- Akad, Ö. L. (2021). *Işıklı karanlık arasında*. 3. Baskı. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Algan, N. (2005). Türkiye’nin görsel belleğinde bir öncü ve bir usta: Lütfi Akad. *Sadeliğin Derinliğinde Bir Usta: Lütfi Akad*. İçinde. Ankara: Dost Yayınları.
- Aytekin, E. P. (2015). Köy gerçekliği bağlamında Türk sinemasında edebiyat etkisi: Lütfi Ömer Akad Sineması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 41, 313-328.
- Deniz, T. (2012). Akad’ın yalnızlık senfonisi. *Hayâl Perdesi*, 26., 56-59.
- Esen, K. Ş. (2005). Akad’ı okumak. *Sadeliğin Derinliğinde Bir Usta: Lütfi Akad*. İçinde. Ankara: Dost Yayınları.
- Gündoğdu, M. (2020b). *Metin Erksan “Kuyu”da bir yönetmen*. 2. Baskı. Ankara: Cümle Yayınları.
- Gündoğdu, M. (2020a). *Lütfi Ö. Akad bir anlatı ustası*. Ankara: Cümle Yayınları.
- Güner, T., Akyıldız, H. (2014). Gelin, düğün, diyet filmleri ışığında geçmişten günümüze Türkiye’de göç, istihdam ve kentleşme sorunları. *Çalışma ve Toplum*, 40, 187-210.
- İğit, A. (2017). Yılanların Öcü filminin ekoeleştirel söylem çözümlemesi. *Global Media Journal TR Edition*. 7 (14), 174-189.

- İmançer, A., Sarıgül, E. A. (2011). Simgesel bağlamda aşkın psikanalitik incelemesi: sevmek zamanı. *Yeni Düşünceler*, 6, 207-232.
- Kanbur, A. (2005). *Sadeliğin derinliğinde bir usta: Lütfi Akad*. Ankara: Dost Yayınları.
- Kayalı, K. (2014). *Metin Erksan sinemasını okumayı denemek*. İstanbul: Tezkire Yayınları.
- Kayalı, K. (2021). *Eskimeyen entelektüellere yaslanan Türk düşüncesinin dinamikleri*. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Kesal, E. (2018). *Kendi ışığında yanan adam: tanıdığım Metin Erksan*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Keskin, S. (2019). Zatına mir'at edindim zatını: sevmek zamanı (1965) Filminin Anlatısal ve Görsel Yaklaşımının Tasavvuf Nazarından İncelemesi. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 13.
- Kılınç, U. (2019). 1960-1970 yıllarında Metin Erksan sineması ve susuz yaz öyküsünün sinema serüveni. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 4(1), 40-53.
- Onaran, Ş. A. (1994). *Türk sineması (I. Cilt)*. İstanbul: Kitle Yayınları.
- Onaran, Ş. A. (2013). *Lütfi Ö. Akad. 2. Baskı*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Özön, N. (1985). *Sinema uygulayımı sanatı tarihi*. İstanbul: Hil Yayınları.
- Öztürk, S. (2021). Mutluluk kavramını filmler üzerinden izlemek. *SineFilozofi Dergisi*, 6(11), 952- 971.
- Pay, M. (2021). *Metin Erksan'ın sevmek zamanı'na alışılmadık bir yorum*. (10. 06. 2022 tarihinde <https://ziftsanat.com/metin-erksanin-sevmek-zamanina-alisilmadik-bir-yorum/> adresinden ulaşılmıştır.)
- Refiğ, H. (2019). *Ulusal sinema kavgası*. 4. Baskı. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Saydam, B. (2012). Göç üçlemesi: Türkiye sinemasının doruk noktası. *Hayâl Perdesi*, 26, 70-73.
- Scognamillo, G. (1987). *Türk sinema tarihi I. cilt (1896- 1959)*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Şekeroğlu, S. (2012): Söyleşi: Sami Şekeroğlu, onun kadar yalın sinema yapan olmadı.
- Tarhan, B., Tarhan, B. (2021). Mülkiyet, adalet ve devlet: Metin Erksan'ın üçlemesi ekseninde bir tartışma. *Liberal Düşünce Dergisi*. 26 (101), 7-26.
- Uslu, G. E. (2018). Metin Erksan sinemasında toplumsal gerçekçilik ve bunun filmlerine yansımaları. *İNİF E-dergi*, 3 (2), 191-212.
- Yıldırım, T. (2018). Yeşilçam'da polisiyenin eleştirel dönüşümü: toplumsal gerçekçi sinema hareketinin amblemi olarak gecelerin ötesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5 (4), 599-630.
- Yüksel, H. A. (2012). Kanun Namınının ışığında rejisör Lütfi Ö. Akad. *Hayâl Perdesi*, 52-55.

Şekil Kaynakları

- Şekil 1: *Lütfi Akad*. (08. 06. 2022 tarihinde <https://m.bianet.org/bianet/sanat/174604-istanbul-modern-ustasiz-usta-yi-aniyor> adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 2: *Sezer Sezin, Vurun kahpeye*. (08. 06. 2022 tarihinde <http://cagrigirlangic.blogspot.com/2012/05/vurun-kahpeye-strike-whore-1949.html> adresinden ulaşılmıştır).

- Şekil 3: *Yalnızlar rıhtımı* filminden. Turgut Özatalay (Özatay), Sadri Alışık ve Çolpan İlhan. (08. 06. 2022 tarihinde https://www.imdb.com/title/tt0262130/_adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 4: *Vesikalı yarım filminden*: Türkân Şoray ve İzzet Günay. (08. 06. 2022 tarihinde https://writing.finpolar.fi/sinema/omer-lutfi-akad-ve-vesikalı-yarım-filmi-uzerine-2/_adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 5: Öztürk, S. (2021). Mutluluk kavramını filmler üzerinden izlemek. *SineFilozofi Dergisi*. 6 (11). ss. 952- 971.
- Şekil 6: *Hülya Koçyiğit, Kerem Yılmaz, Kahraman Kırıl*. Gelin adlı filminden. (08. 06. 2022 tarihinde https://www.peramuzesi.org.tr/film-program/gelin/264_adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 7: *Metin Erksan*. (08. 06. 2022 tarihinde https://filmhafizasi.com/turk-sinemasinin-en-yonetmeni-metin-erksan/_adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 8: *Gecelerin Ötesi*. *Suphi Kaner, Kadir Savun*. ... (10.06. 2022 tarihinde <http://birsinefilingunlugu.blogspot.com/2016/11/yesilcamdan-izlenmeye-deger-on-bir.html> adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 9: *Yılanların Öcü*. *Aliye Rona, Fikret Hakan*. (10.06. 2022 tarihinde https://filmloverss.com/remake-notlari-yilanlarin-ocu/_adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 10: *Susuz Yaz*. *Hülya Koçyiğit, Erol Taş*. (10.06. 2022 tarihinde (https://filmloverss.com/yesilcam-sokagi-susuz-yaz/_adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 11: *Sevmek Zamanı*. *Sema Özcan, Müşfik Kenter*. (08. 06. 2022 tarihinde https://www.24okur.com/siirsel-bir-anlati-sevmek-zamani/_adresinden ulaşılmıştır).
- Şekil 12: *Sema Özcan, Müşfik Kenter*. (08. 06. 2022 tarihinde <https://ziftsanat.com/metin-erksanin-sevmek-zamanina-alisilmadik-bir-yorum/adresinden> ulaşılmıştır).

Bölüm 17

21. YÜZYILDA BRUNO RİZZİ'Yİ OKUMAK

Songül DEMİREL DEĞİRMENCİ¹

GİRİŞ

Geçtiğimiz yüzyıl devlet yönetiminde farklı ideolojilerin uygulandığı bir yüzyıl olmuştur. Bu ideolojilerin doğmasının ve devlet yönetiminde uygulanmasının hazırlayıcı sebepleri bulunmaktadır. Yönetim biçimleri sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel birçok sebep sonucunda denenerek günümüz dünyasına gelinmiştir. Devletler, ideolojik denemelerini, denemek niyetiyle yola çıkmamışlardır. Güçlü liderler ve arkasından sürükledikleri kalabalıklar bir şekilde inandıkları ya da inandırıldıkları sistemin bir parçasını oluşturmuşlardır. Nitekim 20. yüzyıl bölüşüme dayalı bir savaşın ciddi belirtilerini gösterdiği bir dönemde başlamıştı. Ardından gelen II. Dünya Savaşı faşist devletlerin yıkılması ve uzun müddet soğuk savaş yılları sonrasında sosyalist uygulamaların dağılmasıyla devam etmiş, tüm dünyada neoliberal bir dönüşüm ile de son bulmuştur.

Çalışmada komünizm hayaliyle yola çıkan Sovyet Rusya'da yeni bir sınıf oluştuğuna dair uyarıda bulunan dönemin yazarlarından Rizzi'nin düşüncesi-ne, bugünün gözüyle bakılmaya çalışılacaktır. Sovyet Rusya'daki gidişatı farke-den Rizzi dışında kimselerde olmuştur. Ancak bu kimseler çalışmanın kapsamı dışındadır. Rizzi'nin düşüncesi bunlardan farklı olarak diğer ideolojileri uygulayan devletlerde de bürokratikleşme eğilim olduğunu iddia etmesi olmuştur.

Bruno Rizzi ve Hayatı

Bruno Rizzi, 1901'de İtalya'da doğmuştur. 1917'de Milan Teknik Okulu'nda okuduğu yıllarda, İtalya Sosyalist Partisi'ne katıldığı bilinmektedir. Daha sonra 1921'de İtalyan Komünist Partisi'ne katılmış ve çalışmalarını bırakarak ayakkabı satıcılığına başlamıştır. Bu dönemde sıkı bir aktivist haline gelmiştir. Ayakkabı satabilmek için pasaport almaya çalışan Rizzi'ye gittiği bazı yerlerde faşist, bazı yerlerde komünist yakıştırmaları yapılarak kendisine pasaport verilmek istenmemiştir. Gözaltı ve sorgulamalardan geçirilerek, hakkında kayıtlar tutulmuştur (Rizzi, 1985).

¹ Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi, Sungurlu MYO, İşletme Yönetimi PR, songuldemirel66@gmail.com

SONUÇ

Bugün itibariyle faşist rejimler son bulmuş ve üzerinden hayli zaman geçmiştir. Devlete bağlı grupların zamanla çoğalması sonrasında gerçekleştirebildikleri üstünlük ile tüm insanlığın dimağında bıraktığı kötü anılarla varlığını nihayete erdirmişlerdir. Öyle ki 20.yüzyılın ikinci yarısından bugüne, çekilen acıları sarmak için uluslararası oluşumlar ortaya çıkmış ve insan haklarına dair değerler kamu yönetiminde önem kazanmıştır. Sovyet Rusya ise komünizm yönetimine geçememiş, devleti ve kurumlarını ortadan kaldıramamıştır. Yapılan bürokratik sınıf eleştirileri haklı çıkmıştır. İşçi sınıfı 20.yüzyılın ilk yarısında tüm dünyanın imrendiği bir biçimde yaşasa da bu durumunu uzun yıllar sürdürememiştir. İki kutuplu dünya sisteminin son bulduğu günümüz siyasal ortamında, liberal blok her geçen gün politik aktörleri ve politikalarıyla tüm dünyayı etkiler hale gelmiştir.

KAYNAKLAR

- Acar, E. (2017). Neoliberalizm ve sosyal refah devleti ekseninde üçüncü yol yaklaşımı. *Kas-tamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18(1), 248-263.
- Akın, O. S. (2011). *Küreselleşme sürecinde Türkiye’de bürokrasi kavramı ve olgusu üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alpaslan, B. (2016). *Kapitalist sistemde liberal ve müdahaleci dönemler: 1980 sonrası dönemde devletin yeni müdahale biçimleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Armaoğlu, F. (2001). *20. Yüzyıl siyasi tarihi 1914-1995*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Ataay, C. K. (2016). Hayek ve friedman’ın devlet anlayışı, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*. 4(1). 129-151.
- Ayar, Ö. (2003). *Tek partili sistemden siyasi liberalizasyona (1945-1950)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Baharççek, A.& Ağır O. (2014). Rusya’nın başarısız demokratikleşme tarihi. *Birey ve Toplum Dergisi*. 4(8). 5-27.
- Baysal, T. (2017). Neo-Liberalizm tartışmaları çerçevesinde kamu yönetiminin dönüşümü: Türkiye pratiği. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 8(15). 171-195.
- Cansever, N. (2021), Komünizm, Edit. Yasemin Mamur Işıkcı Esmeray Alacadağlı Emre Akçağündüz, *Kamu yönetimi ansiklopedisi* içinde ss. 664-669, Ankara: Astana Yayınları.
- Çelikçi, A. S.& Kakışım, C. (2013). İtalyan faşizmi ve tarihsel gelişimi. *Anemon Sosyal Bilimler Dergisi* 1(2). 83-99.
- Çetin, Ü. (2009). Kitap kritiği: liberalizm new studies in philosophy, politics, economics and the history of ideas (Friedrich August Von Hayek), *Liberal Düşünce Dergisi*, 14(55). 197-224.

- Duman, F. (2006). Modern siyasal ideolojiler. Edit. Tevfik Erdem, *Modern feodaliteden küreselleşmeye temel kavram ve süreçler* içinde ss. 113-160. Ankara: Lotus Yayınevi.
- Friedman, M.(2011), *Kapitalizm ve özgürlük*, İstanbul: Plato Film Yayınları.
- Fukuyama, F. (1992). *Tarihin sonu ve son insan*. Çev. Zülfü Dicleli. İstanbul: Simavi Yayınları No: 10.
- Güler, B. A. (1995). Kamu yönetimi ve dünya bankası. *Amme İdaresi Dergisi*. 28(3). 19-29.
- Hatipoğlu, O. G. (2019). Kitap kritiği: the road to serfdom (Friedrich August Von Hayek). *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*. Sayı:1. 177-185.
- Heywood, A.(2013), Giriş: İdeolojiyi Anlama, *Siyasi ideolojiler bir giriş* içinde ss.1-32, Çev. Ahmet K. Bayram, Ankara: Liberte Yayınları.
- Hobsbawm, E. (2006). *Kısa yirminci yüzyıl aşırılıklar çağı 1914-1991*. Çev. Yavuz Alogan. İstanbul: Everest Yayınları.
- Karaman, Ö. F. (2021). *Nomenklaturadan neopatrimonyalizme Post-Sovyet ülkelerde bürokrasi-siyaset ilişkisinin dönüşümü: Kırgızistan örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köni, H. & Nişancı, E. (2014), Muhafazakâr düşüncede yönetim anlayışı:18 YY'dan 20. YY'ın başlarına. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*. 10(40). 61-78.
- Küçükkalay, Bahadır Emre (2020), Almanya'nın kısa tarihi kitap kritiği, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 669-676.
- Lenin, V.İ.(1976), *Devlet ve devrim*, Çev. Mehmet Kaya, İstanbul: Emek Yayınları.
- Mazower, M. (2008). *Karanlık Kıta Avrupa'nın 20. Yüzyılı*. Çev. Mehmet Morali. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mises, L. V. (2010). *Bürokrasi*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Övgün, B. (2010). *Bürokrasiden yönetişime yönetim biçiminin değişmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara:
- Öztürk, N. K. (2021). Bürokrasinin verimliliği hakkında sosyalist ve liberal görüşler. *Ombudsman Akademik Dergisi*. 8(15). 13-41.
- Rizzi, B. (1985), *The Bureaucratization of the world*, Çev. Adam Westoby, Newyork: The Free Press.
- Scott, Bruce R.(2006). The political economy of capitalism. *Harvard Business School Working Paper*. No. 07-037. pp.1-28.
- Sıdal, S. (2019). Faşizm ve bürokrasi. Edit. Nail Öztaş. *Bürokrasi* içinde s.109-133. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şadıhanov, E. (2006). Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde etkili olan bölge sorunları ve milliyetçilik hareketleri, *Journal of Economy, Culture and Society*, 0(33), s. 1-22.
- Trotsky, L. D. (2006). İhanete uğrayan devrim. İstanbul: Alef Yayınevi.
- Turan, M. (2011), SSCB'de Toprak mülkiyeti. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 66(3). 307-332.
- Yakut, K.& Yakut, E. (2019), İkinci Dünya Savaşı'na giden yol (1929-1939), Edit. İlber Ortaylı, *Siyasi Tarih II* içinde ss. 2-32. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No:1975.

Bölüm 18

METNİN ÇOĞUL ANLAMLARINA DUYARLI BİR OKUMA TARZI OLARAK YAPISÖKÜM YÖNTEMİ

Konuralp KOZ¹
Mehmet Sezai TÜRK²

GİRİŞ

Yapısöküm (Deconstruction), Derrida'nın 20.yy. Alman filozofu Martin Heidegger'in Destruktion teriminin karşılığı olarak ortaya attığı bir terimdir (Deutscher, 2005, s. 5 den akt; Eser, 2015, s. 184). Yapısöküm, her ne kadar kendisi bu konu da net olmasa da Cezayir doğumlu Fransız filozof Jacques Derrida'nın (1930-2004) ortaya koyduğu bir metin okuma yöntemidir.

Yapısöküm kavramından, ilk defa Derrida 1966 yılındaki 'Structures, Signs and Play in the Discourse of the Human Sciences' adlı bildirisinde bahsetmiştir. Yapısöküm terimi, kökleri Kierkegaard ve Nietzsche düşüncelerine dayanan varoluşçuluk felsefesinden sonra disiplinler arası çalışmaları en fazla etkileyen akım olarak görülmektedir. Derrida, kendisi her ne kadar kategorilere karşı gel-se de çoğunlukla postyapısalcı yaklaşımın içinde değerlendirilmektedir.

Derrida'nın genel yaklaşımını anlayabilmek için öncelikle iki temel paradigmadan söz etmek yerinde olacaktır. Bu iki temel paradigma, ontolojik olarak nesnelci ve inşacı olarak ayrımlanırken; epistemolojik olarak da pozitivist ve yorumsamacı olarak ele alınabilir.

Kısaca yapısalcılığı tanımlamak gerekirse: "ele alınan nesnenin 'kendi başına ve kendi kendisi için' incelenmesi; nesnenin kendi öğeleri arasındaki bağıntılardan oluşan bir 'dizge' olarak ele alınması;..." (Yücel, 2005, s. 16) olarak değerlendirilebilir. Yapısalcılığın temel kavramlarından biri "Binary Oppositions (İkili Zıtlıklar)" kavramıdır. Yapısalcı düşünörlere göre, insan zihni dünyanın her yerinde ikili zıtlıklar olmaksızın anlamı oluşturamaz. Ferdinand de Saussure' de dilbilim çalışmalarını yapısalcı eksende yapmıştır. Bu yaklaşımla gös-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik AD, konur.koz@hbv.edu.tr

² Prof. Dr., Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, İletişim Fakültesi Dekanı, sezai.turk@hbv.edu.tr

bir eserin tahliline yönelik olmakta, yapısökümsel okuma anlayışı ile bir eserin (metnin) ele alınmasına yine çok fazla rastlanılamamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma ile; yapısökümün ne olduğu, hangi unsurları içerisinde bulundurduğu, nasıl uygulandığı, örneklerinin neler olduğu bir arada sunularak konuya ilişkin kapsamlı bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Alanka, Ö. (2015). Postmodern Fotoğrafta Mitosun Yeniden Üretilişi: Annie Leibovitz Örneği”. *Ekev Akademi Dergisi*.19, 64, 183-194.
- Alpyağıl, R. (2006). *Din felsefesinde dekonstrüksiyon*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Benton, T., & Craib, I. (2012). *Sosyal bilim felsefesi: toplumsal düşüncenin felsefi temelleri*. (Ü. Tatlıcan, & B. Binay, Çev.) Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Best, S., & Kellner, D. (2011). *Postmodern teori: Eleştirel soruşturmalar*. İstanbul: Ayrıntı.
- Boyne, R. (2009). Foucault ve Derrida: *Akılın öteki yüzü*. (Çev. İsmail Yılmaz). Ankara: Bilgesu Yay.
- Butler, A.M. (2011). *Film çalışmaları*. (Çev: Ali Toprak). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Critchley, S. and Mooney, T. (2005) *Deconstruction and derrida*. Routledge History of Philosophy Volume VIII
- Çulha, D. (2014). *Post-yapısalcı argümanlar ekseninde sanatta boşluk okumaları: söylemin metni, metnin söylemi. Sanatta yeterlilik eser çalışması*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Derrida, J. (1994). *Göstergebilim ve gramatoloji*. Ö. Sözer (çev.), İstanbul: Afa Yayınları
- Derrida, J. (1998). Düşünceler, Yapıbozum ve Pragmatizm Üzerine. S. Critchley, J. Derrida, E. Laclau, R. Rorty, & C. Mouffe (Dü.) içinde, *Yapıbozum ve pragmatizm* (T. Birkan, Çev., s. 125- 141). İstanbul: Sarmal.
- Eser, O. (2022). Kıta felsefesinde yapısöküm yaklaşımının çeviri olgusuna etkisi. Web: https://www.researchgate.net/publication/279603175_kita_felsefesinde_yapiso-kum_yaklasiminin_ceviri_olgusuna_etkisi, erişim tarihi: 08/06/2022
- Eser, O. (2015) Kıta felsefesinde yapısöküm yaklaşımının çeviri olgusuna etkisi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (38).
- Güllüoğlu, Ö. (2012). *Yapısökümü okuma yöntemi ve queer reklam incelemeleri üzerine bir deneme*”. *görsel metin çözümleme*. Ankara: Ütopya Yay.
- Harvey, D. (1997). *Postmodernliğin durumu*. S. Savran (çev.). İstanbul: Metis Yayınları
- Harvey, D. (2014). *Postmodernliğin durumu*. (S. Savran, Çev.) İstanbul: Metis.
- Lyotard, J. F. (1997). *Postmodern durum*. (A. Çiğdem, Çev.) Ankara: Vadi Yayınları.
- Ramond, C. (2011). *Derrida sözlüğü*. (Ü. Edeş, Çev.) İstanbul: Say.
- Rızvanoğlu, E. (2014). Derrida'nın iletişim anlayışında yinelenebilirlik ve imza kavramları, *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*, 18, 45-60.

- Richards, K. M. (2014). *Yeni bir bakışla Derrida*, (Çev. Zeynep Talay). İstanbul: Kolektif Kitap.
- Sarup, M. (1997). *Post-yapısalcılık ve postmodernizm*. (Çev. A. Baki Güçlü). İstanbul: Ark Yay.
- Sarup, M. (2014). *Post-yapısalcılık ve postmodernizm*. (A. Güçlü, Çev.) Ankara: Pharmakon.
- Selvi, Y. (2014). Feminist teori ve sanat üzerinde Derrida etkisi: Yapıbozum. *İdil*. 3 (11), 79-98.
- Sim, S. (2006). *Postmodern düşüncenin eleştirel sözlüğü*. (Çev. Mukadder Erkan, Ali Utku). Ankara: Ebabil Yayınları.
- Türkyılmaz, Ç. (2016). *Bunalım çağı*. Ankara: Bibliotech Yayınları.
- Ülger, B. (2012). Reklamda postmodern kültürel analiz: Yeni modernlik tecrübesinde ürünün estetikleştirilmesine dair bir inceleme. *Görsel metin çözümleme*. Ankara: Ütopya Yay., ss. 170-233.
- Wheeler, K. M. (2011). *Romantizm pragmatizm ve dekonstrüksiyon*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Yücel, T. (2005). *Yapısalcılık*. İstanbul: Can Yayınları.
- Zariç, M (2014). Göstergebilim ve yapıbozumdan postmodernist yapısal eleştiriye. *Turkish Studies*. 9/12, 751-767.